

ตารางที่ 4.53 ในช่วงเวลาที่ท่านปฏิบัติศาสนกิจ ท่านมีโอกาสขึ้นไปชั้นดาดฟ้าหรือไม่

พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีโอกาสขึ้นไปบนดาดฟ้า	320	73.9
ไม่มีโอกาสขึ้นไปบนดาดฟ้า	113	26.1
รวม	431	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเวลาที่ท่านปฏิบัติศาสนกิจ มีโอกาสขึ้นไปชั้นดาดฟ้า คิดเป็นร้อยละ 73.9 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมาคือไม่มีโอกาสขึ้นไปชั้นดาดฟ้า คิดเป็นร้อยละ 26.1 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.54 ในกรณีท่านเข้าไปในมัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน ข้อความใดตรงกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับท่านมากที่สุด

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำไม่ได้แล้ว ว่าเดินเข้าประตูไหน เดินเส้นทางไหน	67	15.5
ค้นหาจุดสังเกตที่ใช้ในการจำ (Landmark)	178	41.1
จากองค์ประกอบหลัก อย่างเช่น มุมกะบะฮ์ ทางสระแอ	163	37.6
รอให้คนเหลือน้อย จะมองเห็นสภาพแวดล้อมที่พอจะรู้หรือความจำเต็มๆ ได้	24	5.5
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในกรณีเข้าไปในมัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน มักจะ ค้นหาจุดสังเกตที่ใช้ในการจำ (Landmark) เช่น บ้ายต่างๆ กำแพง เสา ที่เคยจำได้เป็นเครื่องหมาย (symbol) คิดเป็นร้อยละ 41.1 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.55 โดยส่วนมากการเดินทางกลับจากตำแหน่งที่นั่งระฆัง เพื่อออกจาก มัสยิดฮารอม ไปข้างนอก ท่านใช้เส้นทางใดโดยส่วนมากการเดินทางกลับจากตำแหน่งที่นั่งระฆัง เพื่อออกจาก มัสยิดฮารอม ไปข้างนอก ท่านใช้เส้นทางใด

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เส้นทางที่เดินขาเข้า	357	82.4
เส้นทางคล้ายๆ กัน แต่ใช้เวลากับระยะทางมากกว่าเดิม เพราะไม่ใช่เส้นทางเดิม	69	15.9
เส้นทางที่ไม่คุ้นเคย มองดูรอบๆ เหมือนๆ กันหมด ใช้เวลาหาทางออกนาน	7	1.6
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เดินทางกลับจากตำแหน่งที่นั่งระฆัง เพื่อออกจาก มัสยิดฮารอม ไปข้างนอก โดยใช้เส้นทาง เส้นทางที่เดินขาเข้า มากที่สุดคือเป็นจำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 82.4 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมาคือ เส้นทางคล้ายๆ กัน แต่ใช้เวลากับระยะทางมากกว่าเดิม เพราะไม่ใช่เส้นทางเดิม เป็นจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.56 ใน มัสยิดฮารอม ตามความคิดเห็นของท่าน เรื่องการจัดแถวระฆัง ในมัสยิดโดยมีกะบะฮ์เป็นจุดหมาย (หันไปทางกิบลัต) เพื่อหันไปสุญูด ท่านคิดอย่างไร

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีผลต่อการระฆัง เป็นประสบการณ์ใหม่ จัดแถวระฆังเป็นวงกลม	343	80
มีผลต่อการระฆังบ้าง ไม่คุ้นเคย มองเห็นคนระฆังอยู่ตรงข้ามอีหม่าม	86	19.9
รวม	432	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามความคิดเห็นของ ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง การจัดแถวละหมาด ในมัสยิดโดยมีกะบะฮ์เป็นจุดหมาย (หันไปทางกิบลัต) เพื่อหันไปสู่อุญูด ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ไม่มีผลต่อการละหมาด เป็นประสบการณ์ใหม่ จัดแถวละหมาดเป็นวงกลม จำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.57 ในกรณีที่ท่านมีเวลาเดินเข้าใน มัสยิดฮารอม อย่างตั้งใจ สงบ มีสมาธิ ไม่สับสน ไม่มองอะไร ไม่สนใจใคร ใจจดจ่อสู่การทำควมดี(อามัล) เมื่อจะกลับออกจากมัสยิดฮารอม ท่านจะใช้เส้นทางใด

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เส้นทางเดิม เมื่อครั้งเข้าทุกประการ เพราะจำได้ดี	386	89.1
ถึงแม้จะมีโทรศัพท์(แบบนำทาง) และเข็มทิศ ไม่จำเป็นต้องใช้เลย	17	3.9
อย่างไรก็ตาม ไม่กล้าไปคนเดียวเด็ดขาด แซะฮ์สั่งไว้	20	4.6
ขออยู่ในมัสยิดฮารอมต่อไปอีก 1 เวลาละหมาด	10	2.3
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เดินเข้าใน มัสยิดฮารอม อย่างตั้งใจ สงบ มีสมาธิ ไม่สับสน ไม่มองอะไร ไม่สนใจใคร ใจจดจ่อสู่การทำควมดี(อามัล) เมื่อจะกลับออกจากมัสยิดฮารอม ท่านจะใช้เส้นทาง ในลักษณะ เส้นทางเดิม เมื่อครั้งเข้าทุกประการ เพราะจำได้ดีมากที่สุด เป็นจำนวน 386 คน คิดเป็นร้อยละ 89.1 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมาคือ ไม่กล้าไปคนเดียวเด็ดขาด แซะฮ์สั่งไว้ เป็นจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากภาพเหล่านี้ ท่านเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์ ไตในมัลติฮารอม
ตารางที่ 4.58 รูปที่ 1

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	307	70.9
ไม่เคยเห็น	126	29.1
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์ ในรูปที่ 1 เป็นจำนวน 307 คน คิดเป็น ร้อยละ 70.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.59 รูปที่ 2

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	265	61.2
ไม่เคยเห็น	168	38.8
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์ ในรูปที่ 2 เป็นจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.60 รูปที่ 3

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	269	62.1
ไม่เคยเห็น	164	37.9
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์ ในรูปที่ 3 เป็นจำนวน 269 คน คิดเป็น ร้อยละ 62.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.61 รูปที่ 4

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	214	49.4
ไม่เคยเห็น	219	50.6
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 4 เป็นจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 ของผู้ต้องแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.62 รูปที่ 5

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	66	15.2
ไม่เคยเห็น	367	84.8
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 5 เป็นจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ของผู้ต้องแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.63 รูปที่ 6

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	228	52.7
ไม่เคยเห็น	205	47.3
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 6 เป็นจำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 ของผู้ต้องแบบสอบถามทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.64 รูปที่ 7

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	58	13.4
ไม่เคยเห็น	375	86.6
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 7 เป็นจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.65 รูปที่ 8

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	78	18
ไม่เคยเห็น	355	82
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 8 เป็นจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.66 รูปที่ 9

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	63	14.5
ไม่เคยเห็น	370	85.5
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 9 เป็นจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.67 รูปที่ 10

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	48	11.1
ไม่เคยเห็น	385	88.9
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 10 เป็นจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ของผู้ต้องแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.68 รูปที่ 11

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็น	50	11.5
ไม่เคยเห็น	383	88.5
รวม	433	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์. ในรูปที่ 11 เป็นจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของผู้ต้องแบบสอบถามทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.69 ในกรณีท่านเข้าไปในมัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน ข้อความใดตรงกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับท่านมากที่สุด

ท่านเข้าไปในมัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid จำไม่ได้แล้ว ว่าเดินเข้าประตูไหน	68	15.7	15.7	15.7
เดินหาจุดสังเกตที่ใช้ในการจำ	178	41.1	41.1	56.8
ดูจากองค์ประกอบหลัก	163	37.6	37.6	94.5
รอให้คนเหลือน้อย	24	5.5	5.5	100.0
Total	433	100.0	100.0	

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าไปในมัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน จะมีพฤติกรรม เดินหาจุดสังเกตที่ใช้ในการจำ (Landmark) เช่น บ้ายต่างๆ กำแพง เสา ที่เคยจำได้เป็นเครื่องหมาย(symbol) เป็นจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาคือ ดูจากองค์ประกอบหลัก อย่างเช่น มุมกะบะฮ์ ทางสะพาน(เนินเขาซอฟต์แวร์-มวะฮ์) ก็ จะบอกทิศทางและตำแหน่งได้ เป็นจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.70 ในความคิดเห็นของท่าน ข้อความในข้อใด ที่สะท้อนความรู้สึกรู้สึกของท่านต่อมัสยิดฮารอมที่มีขนาดใหญ่มาก

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
ตัวเราเป็นส่วนประกอบที่เล็กมาก	431	1	6	2.73	1.227	1.505
เป็นศูนย์รวมของประชาชาติมุสลิมทั่วโลก	431	1	6	2.41	1.146	1.313
เราจะหลงทางไหม	431	0	6	4.99	1.165	1.358
โทรศัพท์ ที่มีบอกทิศทาง และบอกทิศ	431	1	6	5.20	1.016	1.033
สำคัญที่สุด	432	1	6	3.92	.974	.948
สัญลักษณ์ / บ้ายต่างๆ สำคัญที่สุด	431	1	6	1.73	1.138	1.296
การละหมาด ผลตอบแทน 100,000เท่า	431	1	6	1.73	1.138	1.296
สำคัญที่สุด	431	1	6	1.73	1.138	1.296
Valid N (listwise)	431					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกต่อมัสยิดฮารอมที่มีขนาดใหญ่มาก โดยความรู้สึกที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) มากที่สุดคือ โทเรศท์ ที่มีบอภิกัด และบอภิศ สำคัญที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ที่ 5.20 Std. Deviation = 1.016 รองลงมาคือ เราจะหลงทางใหม่ โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตอยู่ที่ 4.99 Std. Deviation = 1.165

อันดับที่ 1-3 เป็นคำตอบที่อยู่ในความคาดหมายในใจทุกคน แต่อันดับที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ย กับค่า-----และคงคิดว่าสุญชาติให้ความสำคัญกับข้อนี้หน่อย ในความเป็นจริงก็น่าจะเป็นเช่นนั้น เมื่อเกิดเหตุจึงหลงทาง เพราะขาดการสังเกตและให้ความสำคัญข้อนี้ไป ผู้วิจัยไม่ต้องการให้ค่าของข้อดังกล่าวมาก ถ้ามีการปรับทัศนคติจนเป็นนิสัย คู่กับวิถีชีวิตเหมือนกับชาติอื่นๆ เหตุที่ทำให้หลงก็จะลดลง เราจะสังเกตจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวบ้านเรา เดินทางจุดหมายที่ต้องการตามป้าย และแผนที่ เพราะว่า ดูแล้วเข้าใจและอ่านแผนที่ออก จะทำอย่างไรให้สุญชาติเข้าใจและอ่านแผนที่ออก

ตารางที่ 4.71 ท่านหลงทางครั้งแรก เป็นวันที่เท่าไรของการอยู่ในนครมักกะฮ์

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วันที่ 1-3 ของการอยู่ในมักกะฮ์	110	25.4
วันที่ 3-6 ของการอยู่ในมักกะฮ์	321	74.1
วันที่ 6-9 ของการอยู่ในมักกะฮ์	1	0.2
รวม	431	100

หมายเหตุ: มีผู้ไม่ต้องตอบแบบสอบถามในข้อนี้จำนวน 2 คน

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลงทางครั้งแรก ในช่วงวันที่ 3-6 ของการอยู่ในมักกะฮ์ เป็นจำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 74.1 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมาคือวันที่ 1-3 ของการอยู่ในมักกะฮ์ เป็นจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.72 สำหรับท่านที่หลงทาง จำนวนวัน เวลา ที่อยู่ในมัสยิดฮารอม

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ตอบ	301	69.5
เวลา 2-6 ชั่วโมง ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม	94	21.7
เวลา 1-3 วัน ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม	21	4.8
เวลา 3-6 วัน ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม	17	3.9
รวม	431	100

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลงทางเวลา 2-6 ชั่วโมง ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม เป็นจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ถ้าท่านมีโอกาสไปมัสยิดฮารอม มากกว่า 1 ครั้ง ท่านได้พบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตาใดบ้างในที่นี่

ตารางที่ 4.73 ที่อาบน้ำละหมาด ก๊อกน้ำชำระและ ห้องน้ำที่อยู่ภายนอกก่อนเข้าใน มัสยิดฮารอม

ที่อาบน้ำละหมาด

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เลือก	81	21.3	21.3	21.3
ไม่เลือก	299	78.7	78.7	100.0
Total	380	100.0	100.0	

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตา เกี่ยวกับที่อาบน้ำละหมาด ก๊อกน้ำชำระและ ห้องน้ำที่อยู่ภายนอกก่อนเข้าใน มัสยิดฮารอม เป็นจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผู้ไม่พบเห็นความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับที่อาบน้ำละหมาด ก๊อกน้ำชำระและ ห้องน้ำที่อยู่ภายนอกก่อนเข้าใน มัสยิดฮารอม จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.74 ลานหินอ่อนภายนอก ก่อนเข้าใน มัสยิดฮารอม

ลานหินอ่อนภายนอก

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เลือก	79	20.8	20.8	20.8
ไม่เลือก	301	79.2	79.2	100.0
Total	380	100.0	100.0	

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตา เกี่ยวกับลานหินอ่อนภายนอก ก่อนเข้าใน มัสยิดฮารอม เป็นจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผู้ไม่พบเห็นความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับที่ลานหินอ่อนภายนอก ก่อนเข้าใน มัสยิดฮารอม จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตารางที่ 4.75 พื้นที่กว้างขวางกว่าเดิมมาก มีชั้นดาดฟ้า เพิ่มเติมอีก

พื้นที่กว้างขวางกว่าเดิม

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เลือก	111	29.2	29.2	29.2
ไม่เลือก	269	70.8	70.8	100.0
Total	380	100.0	100.0	

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตา เกี่ยวกับพื้นที่กว้างขวางกว่าเดิมมาก มีชั้นดาดฟ้า เพิ่มเติมอีก เป็นจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผู้ไม่พบเห็นความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพื้นที่กว้างขวางกว่าเดิมมาก มีชั้นดาดฟ้า เพิ่มเติมอีก จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.76 มีบันไดเลื่อน / ลิฟท์ใหม่

มีบันไดเลื่อน

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เลือกลง	71	18.7	18.7	18.7
ไม่เลือก	309	81.3	81.3	100.0
Total	380	100.0	100.0	

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตา เกี่ยวกับมีบันไดเลื่อน / ลิฟท์ใหม่ เป็นจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผู้ไม่พบเห็นความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมีบันไดเลื่อน / ลิฟท์ใหม่ จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 81.3 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.77 บ้ายสัญลักษณ์ที่ใช้บอกทิศทาง/กิจกรรม เพิ่มมากขึ้น

บ้ายสัญลักษณ์

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid เลือกลง	84	22.1	22.1	22.1
ไม่เลือก	296	77.9	77.9	100.0
Total	380	100.0	100.0	

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตา เกี่ยวกับบ้ายสัญลักษณ์ที่ใช้บอกทิศทาง/กิจกรรม เพิ่มมากขึ้น เป็นจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผู้ไม่พบเห็นความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบ้ายสัญลักษณ์ที่ใช้บอกทิศทาง/กิจกรรม เพิ่มมากขึ้น จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 77.9 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.78 ใน มัธยมศึกษาตอน ไม่เปลี่ยนแปลง เหมือนเดิม

ใน มัธยมศึกษาตอน ไม่เปลี่ยนแปลง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	เลือก	30	7.9	7.9	7.9
	ไม่เลือก	349	91.8	92.1	100.0
	Total	379	99.7	100.0	
Missing	System	1	.3		
Total		380	100.0		

ผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตา เป็นจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผู้เห็นความเปลี่ยนแปลง จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 91.8 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เมื่อนำปัจจัยเรื่องเพศกับการหลงทาง มาทดสอบ Chi-square พบว่าค่า ปัจจัยเรื่องเพศกับการหลงทางไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยเพศหญิงส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 77.5) เพศชายส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 71)

ตารางที่ 4.79 ร้อยละของผู้แสวงบุญ จำแนกตามเพศ และการหลงทาง

เพศ	การหลงทาง		χ^2	p-value
	หลง	ไม่หลง		
ชาย	22.5	77.5	2.96	0.122
หญิง	29	71		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องอายุกับการหลงทาง

ตารางที่ 4.80 ความถี่ และร้อยละของผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุและการหลงทาง

อายุ * ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่ Crosstabulation

			ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่		Total
			หลงทาง	ไม่เคยหลงทาง	
อายุ	ต่ำกว่า 20	Count	0	3	3
		Expected Count	.8	2.2	3.0
		% within อายุ	0.0%	100.0%	100.0%
อายุ	20-60	Count	66	237	303
		Expected Count	77.0	226.0	303.0
		% within อายุ	21.8%	78.2%	100.0%
อายุ	มากกว่า 60	Count	44	83	127
		Expected Count	32.3	94.7	127.0
		% within อายุ	34.6%	65.4%	100.0%
Total		Count	110	323	433
		Expected Count	110.0	323.0	433.0
		% within อายุ	25.4%	74.6%	100.0%

ตารางที่ 4.81 ค่าสถิติ Chi-square

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8.843 ^a	2	.012
Likelihood Ratio	9.275	2	.010
Linear-by-Linear Association	8.704	1	.003
N of Valid Cases	433		

a. 2 cells (33.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .76.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.82 ค่าสัมประสิทธิ์ Contingency

Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	.141	.012
N of Valid Cases		433	

เมื่อนำปัจจัยเรื่องอายุกับการหลงทาง มาทดสอบ Chi-square พบว่าค่า ปัจจัยเรื่องอายุกับการหลงทางมีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยอายุต่ำกว่า 20 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 100) อายุ 20-60 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 78.2) อายุมากกว่า 60 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 65.4)

ตารางที่ 4.83 ร้อยละของผู้แสวงบุญ จำแนกตามอายุ และการหลงทาง

อายุ	การหลงทาง		X ²	p-value
	หลง	ไม่หลง		
ต่ำกว่า 20	0	100	8.843	0.012
อายุ 20-60	21.8	78.2		
มากกว่า 60	34.6	65.4		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องภูมิลำเนากับการลงทะเบียน

ตารางที่ 4.84 ความถี่ และร้อยละของผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนาและการลงทะเบียน

ภูมิลำเนา * ผู้แสวงบุญเคยลงทะเบียนหรือไม่ Crosstabulation

			ผู้แสวงบุญเคยลงทะเบียนหรือไม่		Total
			ลงทะเบียน	ไม่เคยลงทะเบียน	
ภูมิลำเนา ภาคกลาง	Count	7	54	61	
	Expected Count	15.5	45.5	61.0	
	% within ภูมิลำเนา	11.5%	88.5%	100.0%	
ภาคเหนือ	Count	21	39	60	
	Expected Count	15.2	44.8	60.0	
	% within ภูมิลำเนา	35.0%	65.0%	100.0%	
ภาคอีสาน	Count	11	7	18	
	Expected Count	4.6	13.4	18.0	
	% within ภูมิลำเนา	61.1%	38.9%	100.0%	
ภาคตะวันออก	Count	2	22	24	
	Expected Count	6.1	17.9	24.0	
	% within ภูมิลำเนา	8.3%	91.7%	100.0%	
ภาคใต้	Count	33	102	135	
	Expected Count	34.3	100.7	135.0	
	% within ภูมิลำเนา	24.4%	75.6%	100.0%	
กรุงเทพ	Count	36	99	135	
	Expected Count	34.3	100.7	135.0	
	% within ภูมิลำเนา	26.7%	73.3%	100.0%	
Total	Count	110	323	433	
	Expected Count	110.0	323.0	433.0	
	% within ภูมิลำเนา	25.4%	74.6%	100.0%	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.85 ค่าสถิติ Chi-square

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25.141 ^a	5	.000
Likelihood Ratio	25.060	5	.000
Linear-by-Linear Association	.335	1	.563
N of Valid Cases	433		

a. 1 cells (8.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4.57.

ตารางที่ 4.86 ค่าสัมประสิทธิ์ Contingency

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	.234	.000
N of Valid Cases	433	

เมื่อนำปัจจัยเรื่องภูมิลาเนากับการหลงทาง มาทดสอบ Chi-square พบว่าค่า ปัจจัยเรื่องภูมิลาเนากับการหลงทางมีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยภาคกลาง ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 88.5) ภาคเหนือ ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 65.0) ภาคอีสาน ส่วนใหญ่หลงทาง (ร้อยละ 61.1) ภาคตะวันออกส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 91.7) กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 73.3)

ตารางที่ 4.87 ร้อยละของผู้แสวงบุญ จำแนกตามอายุ และการหลงทาง

อายุ	การหลงทาง		X ²	p-value
	หลง	ไม่หลง		
ภาคกลาง	11.5	88.5	25.141	0.000
ภาคเหนือ	35.5	65.0		
ภาคอีสาน	61.1	38.9		
ภาคตะวันออก	8.3	91.7		
ภาคใต้	24.4	75.6		
กรุงเทพ	26.7	73.3		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องระดับการศึกษากับการหลงทาง
 ตารางที่ 4.88 ความถี่ และร้อยละของผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับ
 การศึกษาและการหลงทาง

การศึกษา * ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่ Crosstabulation

			ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่		Total
			หลงทาง	ไม่เคยหลงทาง	
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	Count	45	118	163
		Expected Count	41.4	121.6	163.0
		% within การศึกษา	27.6%	72.4%	100.0%
ปริญญาตรี		Count	49	159	208
		Expected Count	52.8	155.2	208.0
		% within การศึกษา	23.6%	76.4%	100.0%
สูงกว่าปริญญาตรี		Count	16	46	62
		Expected Count	15.8	46.2	62.0
		% within การศึกษา	25.8%	74.2%	100.0%
Total		Count	110	323	433
		Expected Count	110.0	323.0	433.0
		% within การศึกษา	25.4%	74.6%	100.0%

ตารางที่ 4.89 ค่าสถิติ Chi-square

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	.797 ^a	2	.671
Likelihood Ratio	.796	2	.672
Linear-by-Linear Association	.292	1	.589
N of Valid Cases	433		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15.75.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.90 ค่าสัมประสิทธิ์ Contingency

Symmetric Measures		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	.043	.671
N of Valid Cases		433	

เมื่อนำปัจจัยเรื่องระดับการศึกษากับการหลงทาง มาทดสอบ Chi-square พบว่าค่า ปัจจัยเรื่องระดับการศึกษากับการหลงทางไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยระดับการศึกษาต่ำมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 72.4) ระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 76.4) สูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่หลงทาง (ร้อยละ 74.2)

ตารางที่ 4.91 ร้อยละของผู้แสวงบุญ จำแนกตามอายุ และการหลงทาง

อายุ	การหลงทาง		X ²	p-value
	หลง	ไม่หลง		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	27.6	72.4	0.797	0.671
ปริญญาตรี	23.6	76.4		
สูงกว่าปริญญาตรี	25.8	74.2		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องปีที่ทำหัจญ์กับการหลงทาง

ตารางที่ 4.92 ความถี่ และร้อยละของผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปีที่ทำหัจญ์และการหลงทาง

ปีที่ทำหัจญ์ * ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่ Crosstabulation

			ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่		Total
			หลงทาง	ไม่เคยหลงทาง	
ปีที่ทำหัจญ์	2550	Count	14	39	53
		Expected Count	13.5	39.5	53.0
		% within ปีที่ทำหัจญ์	26.4%	73.6%	100.0%
2551	Count	3	17	20	
	Expected Count	5.1	14.9	20.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	15.0%	85.0%	100.0%	
2552	Count	9	14	23	
	Expected Count	5.8	17.2	23.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	39.1%	60.9%	100.0%	
2553	Count	4	26	30	
	Expected Count	7.6	22.4	30.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	13.3%	86.7%	100.0%	
2554	Count	17	44	61	
	Expected Count	15.5	45.5	61.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	27.9%	72.1%	100.0%	
2555	Count	14	19	33	
	Expected Count	8.4	24.6	33.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	42.4%	57.6%	100.0%	
2556	Count	23	92	115	
	Expected Count	29.2	85.8	115.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	20.0%	80.0%	100.0%	
อื่น	Count	26	72	98	
	Expected Count	24.9	73.1	98.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	26.5%	73.5%	100.0%	
Total	Count	110	323	433	
	Expected Count	110.0	323.0	433.0	
	% within ปีที่ทำหัจญ์	25.4%	74.6%	100.0%	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.93 ค่าสถิติ Chi-square

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12.842 ^a	7	.076
Likelihood Ratio	12.671	7	.081
Linear-by-Linear Association	.010	1	.922
N of Valid Cases	433		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5.08.

ตารางที่ 4.94 ค่าสัมประสิทธิ์ Contingency

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	.170	.076
N of Valid Cases		433	

เมื่อนำปัจจัยเรื่องปีที่ทำวิจัยกับการหลงทาง มาทดสอบ Chi-square พบว่าค่า ปัจจัยเรื่องปีที่ทำวิจัยกับการหลงทางไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดย ปี พ.ศ.2550 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 73.6) ปี พ.ศ.2551 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 85.0) ปี พ.ศ.2552 ส่วนใหญ่หลงทาง (ร้อยละ 60.9) ปี พ.ศ. 2553 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 86.4) ปี พ.ศ.2554 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 72.1) ปี พ.ศ.2555 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 57.6) ปี พ.ศ.2556 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 80.0) และปีอื่นๆ ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 73.5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.95 ร้อยละของผู้แสวงบุญ จำแนกตามปี และการหลงทาง

อายุ	การหลงทาง		X^2	p-value
	หลง	ไม่หลง		
2550	26.4	73.6	12.842	0.076
2551	15.0	85.0		
2552	39.1	60.9		
2553	13.3	86.7		
2554	27.9	72.1		
2555	42.4	57.6		
2556	20.0	80.0		
อื่นๆ	26.5	73.5		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องปีที่รายได้ต่อเนื่องกับการหลงทาง

ตารางที่ 4.96 ความถี่ และร้อยละของผู้แสวงบุญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเนื่อง และการหลงทาง

รายได้ต่อเนื่อง * ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่ Crosstabulation

			ผู้แสวงบุญเคยหลงทางหรือไม่		Total
			หลงทาง	ไม่เคยหลงทาง	
รายได้ต่อเนื่อง	ต่ำกว่า 10,000 บาท	Count	25	77	102
		Expected Count	25.9	76.1	102.0
		% within รายได้ต่อเนื่อง	24.5%	75.5%	100.0%
10,001 - 30,000		Count	55	160	215
		Expected Count	54.6	160.4	215.0
		% within รายได้ต่อเนื่อง	25.6%	74.4%	100.0%
30,001 - 60,000		Count	23	65	88
		Expected Count	22.4	65.6	88.0
		% within รายได้ต่อเนื่อง	26.1%	73.9%	100.0%
มากกว่า 60,001		Count	7	21	28
		Expected Count	7.1	20.9	28.0
		% within รายได้ต่อเนื่อง	25.0%	75.0%	100.0%
Total		Count	110	323	433
		Expected Count	110.0	323.0	433.0
		% within รายได้ต่อเนื่อง	25.4%	74.6%	100.0%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.97 ค่าสถิติ Chi-square

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	.074 ^a	3	.995
Likelihood Ratio	.074	3	.995
Linear-by-Linear Association	.031	1	.860
N of Valid Cases	433		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7.11.

ตารางที่ 4.98 ค่าสัมประสิทธิ์ Contingency

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	.013	.995
N of Valid Cases	433	

เมื่อนำปัจจัยเรื่องรายได้ต่อเดือนกับการหลงทาง มาทดสอบ Chi-square พบว่าค่า รายได้ ต่อเดือนกับการหลงทางไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดย รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 75.5) รายได้ 10,001-30,000 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 74.4) รายได้ 30,001-60,000 ส่วนใหญ่หลงทาง (ร้อยละ 60.9) ปี พ.ศ. 2553 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 86.4) ปี พ.ศ.2554 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 73.9) รายได้มากกว่า 60,000 ส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 75.0)

ตารางที่ 4.99 ร้อยละของผู้แสวงบุญ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน และการหลงทาง

อายุ	การหลงทาง		X ²	p-value
	หลง	ไม่หลง		
ต่ำกว่า 10,000	24.5	75.5	0.74	0.995
10,001-30,000	25.6	74.4		
30,001-60,000	26.1	73.9		
มากกว่า 60,000	25.0	75.0		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แล้ววิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า ผู้ไปประกอบพิธีฮัจย์

เป็นเพศ ชายมากกว่าเพศหญิง เล็กน้อยประมาณ 10%

แบ่งเป็นช่วงอายุ ต่ำกว่า 20 ปีจำนวน 0.7% 21-60 ปีจำนวน 70% 60 ปีขึ้นไปจำนวน 29.3%

ภูมิลำเนา ภาคกลางจำนวน 14.1% ภาคเหนือจำนวน 13.9% ภาคอีสานจำนวน 4.2% ภาคตะวันออกจำนวน 5.5% ภาคใต้จำนวน 31.2% กรุงเทพฯจำนวน 31.2%

ระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาจำนวน 37.6% ปริญญาตรีจำนวน 48% สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 14.3%

ปีที่ทำฮัจย์ พ.ศ.2550จำนวน -12.2% พ.ศ.2551 จำนวน-4.6% พ.ศ.2552 จำนวน-5.3% พ.ศ.2553 จำนวน-6.9% พ.ศ.2554 จำนวน-11.4% พ.ศ.2555 จำนวน-7.6% พ.ศ.2556 จำนวน-28.8% ปีอื่นๆจำนวน 22.6%

รายได้ ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน- 23.6% 10,001-30,000 บาท จำนวน-49.7% 30,001-60,000 บาท จำนวน 20.3% มากกว่า 60,001 บาท จำนวน-6.5%

ประมวลคำตอบ

ประมวลคำตอบจากคำถามที่ 30 เหตุผลที่หลงทาง เป็นคำถามปลายเปิดข้อแรกที่ทำให้ ผู้ที่ไปประกอบพิธีฮัจย์มาแล้ว ทั้งฮัจย์ และฮัจยะฮ์ ได้ตอบคำถามแนะนำให้กับผู้ที่ไปประกอบพิธีฮัจย์ รวบรวมได้คำตอบ 274 ข้อ จัดเป็นกลุ่มคำตอบ 9 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1.เกี่ยวกับอายุที่มาก มีผลต่อสายตาและความจำ คิดเป็น 2.5%

กลุ่มที่ 2.เกี่ยวกับการสื่อสารด้วยภาษาอ่าน ภาษาเขียน ภาษาพูดไม่ได้ คิดเป็น 3%

กลุ่มที่ 3.เกี่ยวกับการรับเข้ามีสติ ทำให้ขาดสติและสมาธิ คิดเป็น 3.3%

กลุ่มที่ 4.เกี่ยวกับการลืมน ขาดการสังเกตป้าย สัญลักษณ์ต่างๆ คิดเป็น 8.4%

กลุ่มที่ 5.เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองสูง ทำให้เกิดการประมาท อดดี อดเก่ง คิดเป็น 8.8%

กลุ่มที่ 6.เกี่ยวกับสภาพการณ์ของมวลชนที่มีจำนวนมาก ประกอบกับสถานที่กว้างใหญ่มากๆ ทำให้รู้สึกสับสน ตื่นเต้น ตื่นสถานที่ ดูเหมือนๆกันไปหมด คิดเป็น 14.2%

กลุ่มที่ 7.เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน คล้ายกัน ทำให้เข้าใจผิด หลงว่าใช่ คิดเป็น 15.6%

กลุ่มที่ 8.เกี่ยวกับความจำ ที่จำประตูทางเข้าผิด ระหว่างทางจำเส้นทางผิดและจำทิศผิด มีการ อดรู้ อดเก่ง ปนอยู่บ้าง คิดเป็น 21.1%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มที่ 9. เป็นกลุ่มที่กระจัดกระจายของคำตอบ มีทั้งสับสน ไม่ไปเป็นกลุ่ม ลองเปลี่ยนเส้นทาง ผลกระทบจากงานก่อสร้างต่อเติม เดินหาซื้อของฝาก แวดล้อมจะถูกขยับขึ้น เพราะมีที่ว่างด้านหน้า ไม่มีป้ายบอกทาง คิดเป็น 23.1 %

จากการประมวลคำตอบในคำถามข้อนี้มีทั้งหมด 9 กลุ่ม จะมีกลุ่มสุดท้ายที่กระจัดกระจายของคำตอบ มีจำนวนมากว่าทุกกลุ่ม ซึ่งก็ใกล้เคียงกับกลุ่มที่เกี่ยวกับความจำ ที่จำประตูทางเข้าผิด เมื่อจะกลับออกไป ก็ออกประตูผิด ไปเจอสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยอีก ทำให้การจำเรื่องทิศทางผิดตามไปด้วย บางรายก็มีการจอดรถ อดเก่ง เข้ามาผสม มีจำนวนมากประมาณ 20% ใกล้เคียงกับกลุ่มที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เหมือนกันหมด คล้ายๆกันหมด ทำให้เข้าใจผิดคิดว่าใช่แล้ว แต่ไม่ใช่ที่หมายที่จะต้องใช้ ขณะที่กลุ่มคำตอบที่ให้เกี่ยวกับอายุมากมีผลต่อสายตาและความจำ กับกลุ่มคำตอบที่ให้เกี่ยวกับการขาดสติ สมารถไม่นั่งมีจำนวนพอกัน คือน้อยมากนั้นเป็นคำตอบที่สามารถแก้ไขได้ และง่ายกว่า โดยควรให้ข้อมูลกับสุชาติและฝึกอบรมขั้นตอนที่ถูกต้องให้ เมื่อมีการอบรมก่อนเดินทาง เป็นต้น

สรุปจากคำตอบที่ถามว่าเหตุผลที่หลงทางได้ความว่า

เหตุผลที่หลงทาง มากที่สุดให้คำตอบว่าผลกระทบจากงานก่อสร้างต่อเติม มีทั้งสับสน ไม่ไปเป็นกลุ่ม ลองเปลี่ยนเส้นทาง เดินหาซื้อของฝาก แวดล้อมจะถูกขยับขึ้น เพราะมีที่ว่างด้านหน้า ไม่มีป้ายบอกทาง คิดเป็น 23.1% คำตอบรองลงมาว่าจำประตูทางเข้าผิด ระหว่างทางจำเส้นทางผิดและจำทิศผิด มีการจอดรถ อดเก่ง ปั่นอยู่บ้าง คิดเป็น 21.1 % สภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน คล้ายกัน ทำให้เข้าใจผิด หลงว่าใช่ คิดเป็น 15.6 % สภาพการณ์ของมวลชนที่มีจำนวนมาก ประกอบกับสถานที่กว้างใหญ่มากๆ ทำให้รู้สึกสับสน ตื่นเต้น ตื่นสถานที่ ดูเหมือนกันไปหมด คิดเป็น 14.2 % แต่จะให้คำตอบเกี่ยวกับอายุที่มาก มีผลต่อสายตาและความจำ คิดเป็น 2.5 %

จากการประมวลคำตอบข้อ 31 เกี่ยวกับการอบรมก่อนเดินทางและขณะทำพิธีอยู่ที่มักกะฮ์ มีขั้นตอนการปฏิบัติพิธีฮัจย์ ที่แต่ละคนได้รับแตกต่างกัน มีคำตอบที่ตอบกลับเป็นจำนวนมาก แบ่งเป็น 7 กลุ่มคำตอบ รวบรวมได้ 386 ข้อดังนี้ กลุ่มที่ 1. เกี่ยวกับการจดจำเป็นชุด เมื่อไปถึงประตูทางเข้ามัสยิดฮารอม จะจำลักษณะประตู ชื่อประตู หมายเลขประตู และองค์ประกอบที่ใหญ่ๆ กัน เช่น ชั้นวางรองเท้า บันไดเลื่อน ชั้นวางกุรอ่าน เป็นต้น การจำลักษณะนี้ต้องมีการฝึกฝน คิดเป็น 1 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มที่ 2.เกี่ยวกับการอบรม ที่สุจริตตอบว่าไม่มีอบรม ไม่อบรม และไม่ได้รับการอบรมซึ่งจะตีความได้ 2 อย่างคือ ทางองค์กรหรือผู้ประกอบการกิจการฮัจย์จัดให้มีการอบรม แต่ด้วยสภาพการณ์ของภูมิลำเนา ไม่สะดวกที่จะเข้ารับการอบรม ซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่ารถ หารถออกจากหมู่บ้านที่ทุรกันดาน หรือมีระยะทางไกลมาก กับทางองค์กรหรือผู้ประกอบการกิจการฮัจย์เป็นรายย่อยๆตามหัวเมือง หมู่บ้าน บางทีเรียกว่า นายหน้า แซะฮ์ย้อย แซะฮ์แปะ แซะฮ์ผาก ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะไม่มีการอบรมใดๆ เพราะมีจำนวนสุจริตไม่มากและไม่คุ้มค่าต่อการจัด กลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงหลงทางมากที่สุด แม้จะมีเปอร์เซ็นต์ไม่มากก็ตาม คิดเป็น 5.1 %

กลุ่มที่ 3.เกี่ยวกับการศึกษาหาข้อมูล จากหนังสือคู่มือ แผ่นพับ ซี.ดี. Video , social media , internet , You Tube ซึ่งมีสุจริตอยู่หลายท่าน ที่ใช้วิธีการศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งดังกล่าว เพื่อช่วยเสริมความรู้ที่มีอยู่ หรือเพิ่มเติมจากที่ได้ไปอบรมมาแล้ว แต่สำหรับสุจริตบางคนก็เลือกศึกษาหาความรู้ ข้อมูลเฉพาะแหล่งดังกล่าวเท่านั้น ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆที่ร่วมเดินทางไปด้วย อันเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการหลงทางเช่นกัน แม้จะมีเปอร์เซ็นต์ไม่มากก็ตาม คิดเป็น 7.5 %

กลุ่มที่ 4.เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ (อิบาดะฮ์) และภารกิจประกอบต่างๆ(รูกัน ฟิรดูสูนัต) ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ(อิคลาศ) เต็มใจ ตั้งใจ จริงใจ ภาวผลที่ได้รับ โดยเฉพาะการละหมาดในฮารอม จะได้ผลบุญถึง 100,000 เท่า เมื่อเทียบกับการละหมาดที่บ้านเราคนเดียว การตอวาฟ และสะอ์ ทำได้เฉพาะสถานที่นั้นเท่านั้น ทุกคนที่มาถือว่าเป็นอาคันตุกะ (แขกรับเชิญ)จากพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ก็จะต้องปฏิบัติทุกอย่างที่กล่าวข้างต้น (ตอวาฟ สะอ์ ละหมาดฟิรดู ละหมาดสุนัต ดุอา ซิเกร อ่านกรุอาอัน บริจาคทาน มีจิตใจเอื้อเฟื้อ มองโลกในแง่ดี ช่วยเหลือผู้อื่น ฯลฯ) แม้จะมีอุปสรรค และปัญหาต่างๆก็ตาม คิดเป็น 8.5 %

กลุ่มที่ 5.เกี่ยวกับการเตรียมตัว อุปกรณ์ติดตัว (บัตรประจำตัวคัลลอยคอ สายรัดข้อมือ โทรศัพท์ นามบัตรของที่พัก-โรงแรม ยา น้ำดื่ม ถุงใส่รองเท้า ฯลฯ) การปฏิบัติตัวโดยเฉพาะคำพูดที่ต้องพูดในแง่ดี ควบคุมอารมณ์ไม่เฝ้า(อารมณ์โกรธ อิจฉา อาฆาต อยากได้ของคนอื่น หรือของที่หล่นระหว่างทาง ประดิของหล่น-ของวางอยู่ จะไม่มีใครเก็บและอยากได้เพราะเป็นข้อห้าม ความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่จะมาประสบในแต่ละสถานการณ์) ขณะที่มิมวลชนเป็นจำนวนมาก เช่น ขณะเข้า-ออกที่ประตู ขณะตอวาฟ คิดเป็น 13.2%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มที่ 6.เกี่ยวกับการจำ โดยเกิดจากการสังเกตทุกอย่างที่คิดว่า มีความสำคัญต่อการจำได้ ตั้งแต่ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ป้ายบอกสถานที่ ป้ายอาคาร ป้ายโรงแรม จนถึงป้ายขนาดเล็ก เช่น ป้ายชอย ป้ายข้อความบางประเภท ป้ายโฆษณา ในระหว่างทางที่เดินไปถึงฮารอมกับที่พัก หรือที่ พักกับฮารอม เมื่อถึงฮารอม จะสังเกตเห็นซุ่มประตู ว่ามีทั้งชื่อเป็นภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษและ ตัวเลข ภายในฮารอมมีจุดให้สังเกตอีกมาก ถ้าเข้าถึงลานตอวาฟ ทุกคนต้องเห็นวิหารกะบะฮ์ จะ มีองค์ประกอบของแต่ละด้านที่ไม่เหมือนกัน มะกอมอิบรอฮีม ไค้งอิสมาแอล ประตูกะบะฮ์และ จุดเริ่มต้นตอวาฟเป็นดวงไฟสีเขียว คิดเป็น 27.7 %

กลุ่มที่ 7.เกี่ยวกับการได้รับการอบรม การฟังบรรยายจากผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ ที่ เรียกว่า แชะฮ์ ให้ได้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีฮัจย์ ขั้นตอนประกอบพิธีฮัจย์ ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ที่เป็นองค์กร (บริษัทจำกัด หรือห้าง หุ้นส่วนจำกัด) จะมีความรับผิดชอบต่อนักที่(อะมานะฮ์) ดูแลญาติด้วยจิตสำนึกของผู้ให้ เป็น ห่วงเป็นใยในรายละเอียดเล็กน้อย ซึ่งมีหลายองค์กรที่เป็นเช่นนี้ (ที่จดทะเบียนกับกรมการศาสนา มีจำนวน 108 บริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด ข้อมูลจากปี พ.ศ.2559 กรมการศาสนา) การ อบรมให้ความรู้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเริ่มก่อนการเดินทาง จะใช้สถานที่ใด ขึ้นอยู่กับปัจจัย ความพร้อมของทุกฝ่าย เช่น ที่โรงแรมในห้องจัดเลี้ยงขนาดใหญ่ ในร้านอาหาร ในมัสยิด-มุลินี ในสำนักงานและบ้านของผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ ส่วนที่ 2 เมื่อเดินทางไปถึงที่มักกะฮ์ จะใช้ พื้นที่ของอาคารที่พักที่มีพื้นที่พักกับจำนวนญาติ โดยจะสอน-บรรยาย เพื่อเตรียมตัวตามขั้นตอน ของพิธี ส่วนสุดท้ายเป็นภาคเอกสารที่แจกและสื่อต่างๆ ที่ญาติจะใช้อ่านจากหนังสือ แผ่นพับ แผ่นซีดี วิดีโอ ประกอบกัน คิดเป็น 37 %

จากการประมวลของคำตอบที่ได้ มีผู้ได้รับการอบรมที่ผู้ประกอบการกิจการฮัจย์จัดขึ้น ตาม กฎหมายกำหนด มากที่สุด แต่การจดจำเป็นชุด-เป็นระบบ เมื่อไปยังสถานที่ใดๆ โดยเฉพาะมัสยิด ฮารอม แต่ละครั้ง ไม่เหมือนกันเลย ต้องให้การฝึกฝนและสอนให้รู้จักวิธีการจำแบบนี้ โดยผ่าน ทางผู้นำกลุ่ม

เกี่ยวกับการอบรมก่อนเดินทางและการเตรียมตัวก่อนเดินทางนั้น การอบรมให้ความรู้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเริ่มก่อนการเดินทาง จะใช้สถานที่ใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยความพร้อมของทุกฝ่าย เช่น ที่โรงแรมในห้องจัดเลี้ยงขนาดใหญ่ ในร้านอาหาร ในมัสยิด-มุลินี ในสำนักงานและบ้านของ ผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ ส่วนที่ 2 เมื่อเดินทางไปถึงที่มักกะฮ์ จะใช้พื้นที่ของอาคารที่พักที่มีพื้นที่

พอกับจำนวนสุจริต โดยจะสอน-บรรยาย เพื่อเตรียมตัวตามขั้นตอนของพิธี ส่วนสุดท้ายเป็นภาคเอกสารที่แจกและสื่อต่างๆ ที่สุจริตจะใช้อ่านจากหนังสือ แผ่นพับ แผ่นซีดี วิดีโอ ประกอบกัน คิดเป็น 37 % มากที่สุด ที่สุจริตตอบว่าไม่มีอบรม ไม่อบรม และไม่ได้รับการอบรมซึ่งจะตีความได้ 2 อย่างคือ ทางองค์กรหรือผู้ประกอบการกิจการฮัจย์จัดให้มีการอบรม แต่ด้วยสภาพการณ์ของภูมิลำเนา ไม่สะดวกที่จะเข้ารับการอบรม ซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่ารถ ทารกออกจากหมู่บ้านที่ทรก้นดาน หรือมีระยะทางไกลมาก กับทางองค์กรหรือผู้ประกอบการกิจการฮัจย์เป็นรายย่อยๆตามหัวเมือง หมู่บ้าน บางที่เรียกว่า นายหน้า แซะฮ์ยอย แซะฮ์แปะ แซะฮ์ผาก ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะไม่มีการอบรมใดๆ เพราะมีจำนวนสุจริตไม่มากและไม่คุ้มค่าต่อการจัดอบรม กลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงหลงทางมากที่สุด แม้จะมีเปอร์เซ็นต์ไม่มากก็ตาม คิดเป็น 5.1%

ประมวลคำตอบจากคำถามที่ 32 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดข้อสุดท้ายที่ให้ ผู้ที่ไปประกอบพิธีฮัจย์มาแล้ว ทั้งฮัจย์ และฮัจยะฮ์ ได้ตอบคำถามในลักษณะข้อเสนอแนะ จะแนะนำให้กับสุจริตใหม่อย่างไร เพื่อให้เขาเหล่านั้นไปประกอบพิธีฮัจย์ ได้รวบรวมคำตอบ 215 ข้อ จัดเป็นกลุ่มคำตอบ 9 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 9.เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ ทุกคนเดินทางไปจากเมืองไทยด้วยสุขภาพที่สมบูรณ์เต็ม 100 คิดเป็น 90 % ของสุจริตทั้งหมด ที่เหลือคือ คนสูงอายุ ว่าจะอ่อนแอกว่า เสี่ยงต่อการเจ็บไข้ได้ป่วยมากกว่า ด้วยความตั้งใจและเจตนา (เหน็ด) ที่บริสุทธิ์ มุ่งตรงต่อพระเจ้าอย่างแท้จริง กลุ่มนี้จะแข็งแรงช่วยเหลือตนเอง และเป็นที่พักพิงของกลุ่มที่มีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งแล้วแต่บททดสอบที่พระเจ้าจะกำหนดให้ประสบกับผู้ใด ทุกคนต้องป้องกันด้วย หน้ากากปิดปาก ยาแก้ไอ ยาต้ม เฉพาะตัวแต่ละคน จะหวังพึ่งหน่วยแพทย์ไทย หรือให้เตรียมยาสำหรับใช้ส่วนตัวเองก่อน คิดเป็น 2.8 %

กลุ่มที่ 8.เกี่ยวกับบัตรประจำตัวที่กำหนด บังคับให้ใช้เป็นป้ายเล็กๆ มีเชือก / สายสำหรับคล้องคอ มีความจำเป็นมาเพราะจะบอก ประเทศ เลขประจำตัว ชื่อ-สกุล ชื่อบริษัทและข้อมูลที่สำคัญ อื่นๆ การไม่คล้องคอถือเป็นความผิด ตำรวจมีสิทธิ์จำ-ควบคุมตัวได้ และถ้าหลง ตำรวจ-เจ้าหน้าที่ จะดูข้อมูลจากสิ่งนี้

บางคนเสนอเรื่องภาษาพูด บ้ายต่างๆที่อ่านไม่ออก และเรื่องแผนที่ จัดการให้ดูและอ่านแผนที่ได้ง่ายและเข้าใจ คนที่อ่านแผนที่ได้จะไม่หลงทางแน่นอน คิดเป็น 4.2%

กลุ่มที่ 7.เกี่ยวกับความเป็นห่วงเรื่องหลงทาง เตือนให้จำและสังเกตในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย ใหญ่โตมาก ไม่เคยเดินทางมาก่อน ย่อมกลัวหลงและตื่นกับสถานที่ที่เป็นเรื่องปกติของทุกคน จึงเตือนให้เป็นคนช่างจำ ช่างสังเกต มีป้าย ป้ายเขียนว่าอะไร มีรูปประกอบอะไร มีตัวเลขหรืออักษรใดๆที่พอจะรู้ได้บ้าง ระหว่างทางเดินจากที่พักถึงฮารอม ก็ให้ดู สังเกต และจดจำ ด้วยตา จดบันทึก ถ่ายภาพ นามบัตรก็แล้วแต่ และก็ให้ไปเป็นกลุ่มในระยะแรกๆ ที่ยังไม่ชำนาญเส้นทางตามที่เชษฐ์ / ผู้นำกลุ่มได้บอกไว้ ถ้าเกิดหลงจริงๆ ให้ไปรอที่จุดนัดพบ ที่นิยามนัดกันมากคือ ทางสะพานบริเวณไฟเขียว คิดเป็น 7 %

กลุ่มที่ 6.เกี่ยวกับสุขภาพ ร่างกาย ขณะที่ร่างกายแข็งแรงมีสุขภาพดี มาเจ็บป่วย หลายคนคิดแต่จะทำงาน หาเงิน โดยอ้างว่า ยังไม่ได้เวลา ยังไม่ถึงคราวที่จะเดินทาง ยังไม่พร้อมไม่มีความรู้เรื่องฮัจย์ มีหน้าที่การงาน ความรับผิดชอบต่อครอบครัวมีมากมายตัดไม่ได้ ไว้พร้อมก่อน ซึ่งการคิดเช่นนั้น จะรู้ตัวจริงๆก็คือ เริ่มมีอายุ ร่างกายเริ่มอ่อนแอ สุขภาพเสื่อมตามวัย แล้วเมื่อได้ไปทำฮัจย์ก็จะรู้ตัวว่า น่าจะไปตั้งแต่ร่างกายแข็งแรง สุขภาพสมบูรณ์ หลายๆคำตอบที่รวบรวมได้ จึงเสนอแนะให้รีบไป แต่ก็ทวนกระแสหรือขัดแย้งกันเองกับความพร้อมทางด้านปัจจัย จึงต้องมีการตั้งเจตนา(เหนียต)ว่า จะไปทำฮัจย์ ต่อพระเจ้าเป็นเจ้านั่นเอง คิดเป็น 8.4 %

กลุ่มที่ 5.เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจที่ต้องมีความอดทน ขยัน การปฏิบัติศาสนกิจที่เป็นผู้ก่อน พิธีดู สุนัด จะต้องมีความ(การเหนียต) โดยบริสุทธิ์ใจ จึงจะทำให้พิธีฮัจย์สมบูรณ์ ซึ่งการกระทำต่างๆ จะต้องใช้ความขยัน พากเพียร แม้จะพบกับอุปสรรคที่เป็นบททดสอบของการศรัทธา ซึ่งแต่ละคนจะได้รับแตกต่างกันไป แต่จุดหมายปลายทางเดียวกัน คือ ฮัจย์ที่มับรู จากข้อเสนอแนะที่รวบรวมจะมีเสนอเป็นข้อความซ้ำๆกันคือ ความอดทน(ซอबर) คิดเป็น 11.6 %

กลุ่มที่ 4.เกี่ยวกับความหลากหลาย ที่เสนอแนะกัน จัดเข้ากลุ่มไหนไม่ได้ มีอยู่พอสมควร เช่น ฮารอมมีงานก่อสร้างขยายพื้นที่บริเวณที่มีงานก่อสร้าง จะต้องปิดพื้นที่เพื่อป้องกันอันตรายจากเศษวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือก่อสร้าง และฝุ่นละออง การปิดพื้นที่ลักษณะนี้ คนทั่วไปจะรับรู้ว่ามี การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ส่วนคำเตือนให้ระวังทรัพย์สินเงินทองที่ติดตัว อาจเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์มวลชนที่เบียดกันแน่นๆมากๆขณะตอวาฟ สะแอ แต่ละคนจะมีเทคนิคการเก็บทรัพย์สินต่างกัน

บางคนตั้งใจขาบซึ่งใจที่ได้ไปทำฮัจย์ บางคนขอให้มีย้ายต่างๆ เป็นภาษาไทย และบางบริษัทมีนักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่อ มาช่วยอำนวยความสะดวกและอื่นๆ คิดเป็น 12.5 %

กลุ่มที่ 3.เกี่ยวกับหลักการจัดการของผู้ประกอบการกิจการฮัจย์

กลุ่มนี้ผู้ที่เดินทางกลับมาแล้วจะได้ตำแหน่งเป็นฮัจยีและฮัจยะฮ์ มีคำตอบเสนอแนะเกี่ยวกับผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ เป็น 2 แนวทาง เป็นแนวทางที่ได้รับความสะดวก สบาย ประทับใจและมีความเชื่อมั่นที่จะมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีฮัจย์ ตั้งแต่ที่ประเทศไทยที่จัดอบรมบรรยาย ให้ความรู้ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติให้ใกล้เคียงกับสถานที่จริง ขอยกตัวอย่างเรื่องจัดสัมภาระ-กระเป๋า ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าสังเกตการณ์ ฟังการอบรมของผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ รายหนึ่ง ประทับใจมากจึงต้องบอกกล่าว ณ.ที่นี้คือ วิธีเตรียมสัมภาระแยกกระเป๋าลงเครื่อง แยกใส่กระเป๋าสะพายติดตัว มีอุปกรณ์ที่ต้องผ่านเครื่องตรวจที่สนามบินไว้ในใบเดียวเท่านั้น เมื่อผ่านเครื่องตรวจ ขึ้นไหนมีปัญหา เครื่องร้องก็เปิดหยิบออก ให้ตรวจดูได้ทันทีไม่ต้องหา ไม่ตกใจใดๆ เพราะมีการเตรียมการแล้ว ขณะที่อีกคนได้จัดเก็บเอกสารสำคัญมากสำหรับเดินทางคือหนังสือเดินทาง(พาสปอร์ต) เก็บไว้อย่างดีอยู่ในกระเป๋าใบใหญ่ เข้าบนสายพานลำเลียงไปแล้ว จะเกิดโกลาหลขนาดไหน ผ่านไปได้จนถึงจุดหมายที่มักกะฮ์ ที่พักได้พักกับเพื่อนร่วมห้องที่ให้เกียรติกัน (ไม่สูบบุหรี่) อาหารถูกปาก และยังมีอบรมทุกวัน ทุกชั้นตอนของศาสนกิจ เกิดความประทับใจ ถ้ามีโอกาสเดินทางอีก ก็จะไปกับบริษัทเดิม แชะฮ์เดิม

ส่วนอีกแนวทางที่ได้เสนอแนะ เป็นไปในทางตรงกันข้ามทุกประการ ตั้งแต่อยู่ที่ประเทศไทย เดินทางถึงที่หมาย จนกลับถึงประเทศไทยอีก เกิดความรู้สึก ซึ่งจะขอล่าวรวมๆ ว่าไม่ประทับใจ มีจำนวนมากกว่าในแนวทางแรก เกินกว่าครึ่งหนึ่งของคำตอบที่เสนอแนะมา อาจเป็นเพราะตัวแทน (แล้วแต่จะเรียกว่าอะไร เช่น นายหน้า แชะฮ์ฮ้อย แชะฮ์แปะ แชะฮ์ฝาก ฯลฯ) ในรูปของผู้ทรงความรู้ เป็นอิหม่าม เป็นครูสอนศาสนา เป็นคนที่มีหน้ามีตาในชุมชน ในตำบล ในหมู่บ้านนั้นๆ หาสุญญาตได้ง่ายและมากกว่า แล้วส่งต่อให้กับ ผู้ประกอบการกิจการฮัจย์อีกทีหนึ่ง จึงเกิดปัญหาดังที่ได้บรรยายไว้ในกลุ่มที่เกี่ยวกับการจัดการของผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ คิดเป็น 15.8 %

กลุ่มที่ 2.เกี่ยวกับหลักการและข้อกำหนดของการประกอบพิธีฮัจย์ โดยเริ่มจากการแนะนำให้ศึกษาหาความรู้ในรายละเอียดต่างๆ ที่ต้องรู้ว่าเป็นวาฮิบ ฟัรดู สุนัต มีขั้นตอนอย่างไร เป็นภาคทฤษฎี ส่วนภาคปฏิบัติได้เสนอแนะให้จำลองสถานที่และเหตุการณ์พิธีฮัจย์ จะทำให้เข้าใจขั้นตอนการประกอบพิธีฮัจย์มากยิ่งขึ้น โดยให้ฝึกปฏิบัติมากกว่า 1 ครั้ง ซึ่งมีการขออุปการะประกอบในแต่ละขั้นตอน นอกนั้นเป็นเรื่องความเข้าใจและส่งเสริมให้ปฏิบัติมากๆ อย่างการขออุป

ตกเดือนเรื่องการใช้คำพูด ระวังอารมณ์โกรธ ดุนเฉียว ใส่ร้ายป้ายสี การขาดสติ อันเป็นการยุ
 แหย่ของมารร้าย(ไซตอน) คิดเป็น 17.1 %

กลุ่มที่ 1.เกี่ยวกับการเสนอต่อส่วนกลาง ทั้งภาครัฐของประเทศไทยและของประเทศซาอุดีอาร
 เบีย ซึ่งเป็นการขอในภาพรวมและต้องใช้งบประมาณ การวางแผนเพื่อการบริหารจัดการ
 ระดับประเทศ โดยเริ่มจาก การคมนาคมที่สมบูรณ์แบบ มีถนนโดยรอบมัสยิดฮารอม ไม่ใช่แบบ
 กระจายออก-มุ่งสู่เข้าสู่ศูนย์กลาง / อบรมให้ความรู้การสื่อสารให้ครอบคลุมทุกภาษา แก่ ตำรวจ
 เจ้าหน้าที่ของประเทศซาอุดีอารเบีย เมื่อมีคนไทยไปถามจะให้ข้อมูล และตำรวจ – เจ้าหน้าที่
 ผู้หญิง ให้แต่งกายมีเครื่องหมายใดๆให้แตกต่างกับฮุญาต เพื่อการขอความช่วยเหลือ ในยาม
 จำเป็นและขอตำรวจ – เจ้าหน้าที่เพิ่ม ตามจุดต่างๆให้มากขึ้นทั้งของประเทศไทยและของ
 ประเทศซาอุดีอารเบีย

ส่วนการจัดที่พักที่เป็นพื้นที่เฉพาะของคนไทย และจัดให้คนชรา คนพิการ อยู่ใกล้มัสยิดฮาร
 อมที่สุด เป็นข้อเสนอที่เป็นไปได้ยาก ถ้ากล่าวถึงผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ จะมีการจองที่พัก
 ระดับโรงแรมหรู เดินออกจากประตูโรงแรม ก็ถึงลานรอบมัสยิดฮารอม แม้อยู่ที่ห้องพักสามารถ
 มองเห็นมัสยิดฮารอมได้เลย ราคารวมความสะดวกสบายเพิ่มจากปกติอีก 1 เท่า อาจจะเหมาะ
 กับผู้ที่มีความพร้อมทางการเงินเท่านั้น

ต่อมาขอให้มีห้องน้ำมากขึ้น โดยกระจายตามจุดต่างๆและสายชำระจะต้องมีหัวก๊อกเพื่อ
 เปิด-ปิดน้ำ เหมือนกับหน่วยแพทย์ไทย ขอเพิ่มและกระจายจุดให้บริการ โดยจะต้องมีแพทย์
 ไม่ใช่มีแต่พยาบาล พร้อมกับเวชภัณฑ์

ส่วนการแจกคู่มือฮัจย์ฉบับสมบูรณ์ พร้อมคำอธิบายอย่างละเอียด มีบทดุอาชัดเจน ทาง
 รัฐบาลไทย(กรมการศาสนา)ได้ทำแล้ว แต่ที่ยากได้มากกว่าคือ แผนที่และแผนภูมิการประกอบ
 พิธีฮัจย์ มีองค์กรกลางจัดอบรมฮัจย์ เป็นตารางอบรมหลายๆรอบ คิดเป็น 20 % นับได้จำนวน
 มากที่สุดของทุกกลุ่ม

จากประมวลคำตอบที่ได้ ที่ถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ จะเสนออย่างไรกับผู้ที่ยังไม่ได้ไปนั้น
 คนไทยเราคิดต่างจากคนในประเทศอื่นๆ เทียบกับคนเอเชียด้วยกัน พื้นฐานของความเป็นไทยแต่
 อดี.....ทำอะไรสบายๆคือไทยแท้..... (เป็นความรู้สึก ที่นึกคิดกันเอง บางครั้งเป็นคำพูดของคน
 อีกรุ่นที่เข้าข้างตัวเอง โดยอ้างความเป็นไทยของชาติไทย) คนไทยถูกรอบงำและตีกรอบให้คิด
 และดำเนินชีวิตแบบนี้ จึงติดตัวมาถึงปัจจุบัน เมื่อเจอความลำบากก็จะบ่น เสาะแสวงหาแต่ความ

สภาย ออกมาทางความคิดอยากสบายตลอดกาล ในคำตอบของข้อนี้ ที่เสนอแนะจึงเป็นที่แต่ละคน เสนอขอต่อภาครัฐของประเทศไทยและของประเทศซาอุดีอาระเบีย แม้จะไม่มีความเป็นไปได้เลย หรือพอเป็นไปได้ หรือเป็นไปได้จริงๆก็ตาม เป็นภาพสะท้อนทำให้ผู้วิจัย แยกแยะคำตอบที่แบ่งเป็นกลุ่ม 9 กลุ่ม ซึ่ง กลุ่มที่ 1.เกี่ยวกับการเสนอต่อส่วนกลาง ทั้งภาครัฐของประเทศไทยและของประเทศซาอุดีอาระเบีย มีจำนวนมากถึง 20% กลุ่มรองลงมาคือ กลุ่มที่เกี่ยวกับหลักการและข้อกำหนดของการประกอบพิธีฮัจย์ กลุ่มที่เกี่ยวกับการจัดการของผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ รองลงมา ส่วนกลุ่มที่เกี่ยวกับสุขภาพ ร่างกาย ความพร้อมของร่างกายกลับถูกเสนอแนะเป็นข้อท้ายๆ และมีจำนวนเปอร์เซ็นต์ที่น้อยตามไปด้วย

ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านให้ความสำคัญกับสุขภาพและความพร้อมของร่างกายมากกว่า จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ไทยที่อำนวยความสะดวกให้กับคนไทย ณ.สนามบินเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้เห็นผู้คนที่เดินทางมาจากต่างประเทศ จำนวนคนไทยที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์โดยรวม เริ่มมีอายุลดลงหรืออายุน้อยลงแล้วเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ แต่ก็ยังมีกลุ่มผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากในทุกภาคของประเทศ ขณะที่ชาวอินโดนีเซีย มาเลเซีย ตุรกี ภูฏาน และปากีสถานที่สนามบินเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จะมีอายุน้อยเป็นจำนวนมากกว่า(ไฟโรจน์ บริสุทธิ.สัมภาษณ์) กำหนดการเดินทางเข้ามัสก๊ะฮ์ โดยรถยนต์คือวันที่ 5 วัลฮัจยะฮ์ ส่วนโดยเครื่องบินไปลงที่สนามบินเจดดาห์ คือวันที่ 6 วัลฮัจยะฮ์ ประมาณ 3 วัน ก่อนเข้าพิธีฮัจย์ (อรุณ บุญชม,2551) สำหรับปี ฮศ. 1436 สนามบินปิดวันที่ 4 วัลฮัจยะฮ์ (กรมการศาสนา,2558)

ตารางที่ 4.100 .แสดงขั้นตอนของพิธีจัดที่เกิดความเหมาะสมตามกำหนดการโดยสมมุติว่าใช้เวลาอยู่ที่ประเทศชาติติดอาวุธ 20 วัน

จำนวนวัน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
เดือน 1/12	11	11	11	11	11	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
วันที่	24	25	26	27	28	29	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
กิจกรรม	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1.	4.	8.	8.	8.	10
															2.	5.	9.	9.	9.	
															3.	6.				
																7.				

• ตรงกับวันตรุษชิวชิว / ปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน 1.2.3..... ขั้นตอนพิธีชิวชิวมี 10 ขั้นตอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การอภิปรายผล

อาคารมัสยิดขยายพื้นที่ตลอดเวลา เปรียบเสมือนอาคารที่มีชีวิตพร้อมที่จะขยับ เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง เป็นความรู้สึกของผู้เข้าใช้อาคาร ในขณะที่จำนวนประชาชาติมุสลิม เพิ่มมากขึ้นนั้น ศาสนาได้สอนให้ทุกคนปฏิบัติ ตามข้อกำหนดใช้และศาสนาได้สอนให้ทุกคน ปฏิบัติ ตามข้อกำหนดห้าม ผู้ที่มีความศรัทธา ในระดับที่สูงแล้วจะทราบดีว่าเป็น บททดสอบที่ พระเจ้า ประสงค์จะใช้กับผู้ที่อวดดี ทะนงตัวหรือไม่ ขึ้นอยู่กับใจของผู้คนที่คิดอะไร กระทำอะไร พระองค์ทรงรอบรู้และทรงได้ยิน แม้จะคิดอยู่ในใจก็ตาม งานวิจัยนี้จึงศึกษาพฤติกรรมในการ ปฏิบัติศาสนกิจของพิธีฮัจย์ ให้ได้ปัจจัยบุคคลกับพฤติกรรมค้นหาเส้นทางภายในมัสยิดฮารอม ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ตามที่ได้กำหนดในวัตถุประสงค์ จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความ ร่วมมือตอบแบบสอบถามจำนวน 433 ชุดคิดเป็น 100% นั้น ข้อมูลที่ขยายความที่น่าสนใจและ น่าเชื่อถือโดยแบ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 3.5% ผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ 4.8% และบุคคลทั่วไปที่ไป ประกอบพิธีฮัจย์ 91.7% โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ให้นักศึกษามุสลิม กลับไปที่ภูมิลำเนา และลงภาคสนามที่สนามบินสุวรรณภูมิกับลงตามภูมิภาคทั่วประเทศ กลุ่มที่ ตอบเป็นเพศชายมากกว่า รวมๆกันที่ตอบอยู่ในกลุ่มอายุ 21- 60 ปีมากที่สุดถึง 70%กับอายุ 61 ขึ้นไป 29.3% นั้น เป็นการบ่งบอกว่า ประชากรมุสลิมในประเทศไทยคิดต่าง จากกลุ่มประชากร มุสลิมในประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะในอาเซียนด้วยกัน ยังมีข้อมูลอีกบางส่วนที่ได้จากการออก ภาคสนาม ประชากรมุสลิมในประเทศไทยส่วนภูมิภาคบางกลุ่ม ยังไม่คิดที่จะไปประกอบพิธีฮัจย์ ขณะอายุเฉลี่ย 60 ปี (จะมีประมาณ 1 คน ใน 10 คน ที่เก็บข้อมูล ด้วยเหตุผลคือการทำมาหา กิน ขณะที่ร่างกายแข็งแรง เมื่อไม่ไหวแล้วจึงจะวางแผน เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์)

ผู้ประกอบพิธีฮัจย์ เมื่อเข้าไปภายในฮารอม จะเลือกพื้นที่สำหรับละหมาดในลานตอ วาฟคือ ให้ใกล้บัยตุลลอฮ์มากที่สุด ซึ่งต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวกับความตั้งใจจริงที่แน่วแน่ ความยากง่ายอยู่ที่ระยะที่ประชิด หรือแค่อีกๆ หรือขอให้ได้อยู่บริเวณลานตอวาฟ หรือบริเวณร่วม อาคารในตำแหน่งที่มองเห็นบัยตุลลอฮ์ ช่วงเวลาที่มีลมมากกับจำนวนประชากร คือ

- ทุกคนคิดว่า เวลากลางวันคนจะน้อย แต่ไม่น้อย เพราะทุกคนคิดเหมือนกัน
- ทุกคนคิดว่า เวลาอาหารมื้อต่างๆ คนจะน้อย แต่ไม่น้อย เพราะทุกคนคิดเหมือนกัน

ฉะนั้นตลอดเวลา จะมีประชากรมุสลิมเต็มตลอด ยิ่งเป็นช่วงพิธีฮัจย์ (ตามวันที่กำหนดในปฏิทินคือ วันที่ 9-13 ชุลฮิจญะฮ์ ของทุกปี) จะเกิดเป็นปรากฏการณ์ของกระแสประชากรมุสลิมที่ไหลเวียนทวนเข็มนาฬิกา เหมือนสายน้ำวน โดยไม่ปรากฏที่ว่างเลย การวนรอบบัยตุลลอฮ์ จะเป็นการตอวาฟที่เป็นพิธีการบังคับ (ฟัรดู) ของพิธีฮัจย์ หรือเป็นสุนัตก็ตาม ข้อปฏิบัติทุกคนรำลึกอยู่เสมอก็คือ ห้ามล้ม ห้ามก้มเก็บสิ่งใดๆที่พื้นเด็ดขาด เหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดตลอดเวลา จะเกิดทุกวัน รายละเอียดของขั้นตอน การประกอบพิธีฮัจย์ ในบทที่ 2 ได้กล่าวไว้แล้ว การประกอบศาสนกิจ จึงมีหลายอย่าง หลายพื้นที่ หลายสถานที่ กล่าวคือ

- การละหมาด ทุกที่ละหมาดได้ แตกต่างกันที่ผลตอบแทน
- ตอวาฟ เฉพาะลานตอวาฟที่อยู่รอบบัยตุลลอฮ์เท่านั้น
- สะแอ เฉพาะลานสะแอในบริเวณมัสยิดฮารอม จากเนินเขาซอฟา ถึงเนินเขามัรวะฮ์
- ขว้างเสาดิน ภายในอาคารที่สร้างเฉพาะมี 3 ชั้น
- รุกูฟ นอกมัสยิดฮารอม
- เก็บก้อนหิน นอกมัสยิดฮารอม
- ค้างแรมที่มินา นอกมัสยิดฮารอม

จึงสรุปว่า พื้นที่แออัด จะเป็นพื้นที่ในอาคารมัสยิดฮารอม ที่จะถูกล้อมกรอบด้วยตัวสถาปัตยกรรม ที่ถูกออกแบบมาในลักษณะอาคารพิเศษและขนาดใหญ่ ที่มีทางเข้าถึง 112 ทาง ถ้าขาดการสังเกตมองดูแบบผิวเผินแล้วจะเหมือนกันไปหมด จึงต้องเริ่มที่ทางเข้าทุกครั้งว่า เข้าทางประตู หมายเลข... ชื่อ.... และมีองค์ประกอบขณะนั้นอะไรบ้าง

เมื่อเข้ามาแล้วให้จำทางเข้า โดยหันหลังไปดูประตูอีกครั้งว่ามี หมายเลข.... ชื่อ.... และมีองค์ประกอบขณะนั้นอีกครั้ง จากนั้นจะไปประกอบศาสนกิจใดๆ ไปกันก็คน ใช้เวลาที่น่าที่ก็ ชั่วโมง ไม่ใช่ปัญหา เพราะข้อมูลที่สำคัญถูกบันทึกในความทรงจำแล้ว จากกรณีวิเคราะห์ ข้อมูลของผู้ที่หลงทางนั้น จะเกิดจากเหตุผลที่ต้องเข้ามัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน (จากแบบสอบถามข้อที่ 22) เมื่อจะกลับออกจากมัสยิดฮารอม จะเดินหาจุดสังเกตที่ใช้ในการจำ 41.1% ดูจากองค์ประกอบหลักๆ 37.6% ที่จำไม่ได้เลยว่าเป็นเข้าประตูไหน ก็ยังมี 15.7% แม้ไม่มากนัก. ไปรวมกับว่ายังไม่กลับขอรอบจนกว่าผู้คนจะเหลือน้อย น่าจะพอจำอะไรได้บ้าง อีก 5.5% คิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รวมกันเป็นจำนวนคนแล้วได้ 92 คน (จากจำนวนที่ตอบแบบสอบถาม 433 คน) เป็นจำนวนไม่น้อยที่เสี่ยงต่อการหลงทาง แล้วจะหลงในวันที่เท่าไรของการเข้ามาในมัสยิดฮารอม อ้างอิงจากข้อมูลอีกว่า ทุกคนจะระมัดระวังตัวเอง ภายใน 1-2 วัน ต่อมา 3-6 วัน จะเริ่มหลง มีจำนวนถึง 74 % คิดเป็น 321 คน (จากจำนวนที่ตอบแบบสอบถาม 433 คน) ใช้เวลากับการหลงช่วงขณะ จนกระทั่งนับเป็นชั่วโมง ที่ตอบมาใช้เวลา 2-6 ชั่วโมง 21.7% คิดเป็น 94 คน ใช้เวลา 1-3 วัน 4.8% คิดเป็น 21 คน กลุ่มคนดังกล่าวควรได้รับการอบรม แนะนำให้รู้จักการสังเกต และจดจำ

จากข้อมูลในแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่ช่วยในการจำ ได้ ข้อมูลวิเคราะห์ออกมาว่า ไม่เคยเห็นรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์นั้นเลย 6 รูปใน 11 รูป มีจำนวนมากกว่าถึง 80% ที่เคยเห็นรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ 5 รูปใน 11 รูป มีจำนวนเฉลี่ย 30-50% ซึ่งมีค่าต่างกับที่ไม่เคยเห็นรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์นั้นเลย อยู่เป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 4.101 แสดงการเห็นรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่สรุปมาจากแบบสอบถาม

รูปภาพที่	เคยเห็น	ไม่เคยเห็น	หมายเหตุ
1	70.9	29.1	มีจริง
2	61.2	38.8	มีจริง
3	62.1	37.9	มีจริง
4	49.4	50.6	มีจริง
5	15.2	84.8	ไม่มี
6	52.7	47.3	มีจริง
7	13.4	86.6	ไม่มี
8	18.0	82.0	ไม่มี
9	14.5	85.0	ไม่มี
10	11.0	88.0	ไม่มี
11	11.0	88.0	ไม่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในรายละเอียดของรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ ที่มีในแบบสอบถาม ดังนี้

ภาพที่ 4.2 แสดงรายละเอียดของรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ ที่มีในแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในจำนวนทั้งหมด 11 รูป มีรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่ 1, 2, 3, 4 และ 6 เป็นรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่มีอยู่จริงในมัสยิดฮารอม ส่วนรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่ 5, 6, 7, 8, 9, 10 และ 11 เป็นรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่มีอยู่ในสนามบินนานาชาติ ห้างสรรพสินค้าและสถานที่อื่นๆ รูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่ถามหลอกเป็นส่วนที่ไม่มีจริง มีผู้ตอบว่า ไม่มี ไม่เคยเห็น 82-88% ส่วนที่ตอบว่า เคยเห็น แปลความหมายว่า ถูกหลอก หรือตอบแบบไม่คิด มีจำนวน 11-18%

และรูปภาพ บ้าย สัญลักษณ์ที่มีอยู่จริงในมัสยิดฮารอม รูปที่ 1, 2, 3, 4 และ 6 นั้นเคยเห็น 52.7-70.9% ส่วนที่ตอบว่าไม่เคยเห็น มีจำนวน 30.0-47.0% เป็นจำนวนที่มากพอที่จะนำไปสู่การหลงทาง เพราะขาดการสังเกตและจดจำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปงานวิจัย และข้อเสนอแนะ

จะกล่าวในประเด็นของเพศชาย-เพศหญิง ว่าเพศใดมีอัตราการหลงทางมากกว่ากัน เบื้องต้นตามสามัญสำนึกของคนทั่วไปจะต้องคิดว่าเป็นเพศหญิง สำหรับในมัลติมีเดียฮารอมแล้ว ตรงกันข้าม จะเป็นเพศชายมากกว่าครึ่ง (ของจำนวนที่ตอบแบบสอบถาม) เพศหญิงตามหลักการศาสนา จะไปไหน จะต้องมีคนคุมครอง (มะฮ์รอม) เพศหญิงเป็นเพศที่ไม่ต้องการ อยากรู้ อยากเห็นกับสถานที่ใหม่ และใหญ่โตมากนัก แต่เพศชายกลับอยากรู้ อยากเห็น อวดดี ทะนงตัว ว่า.....ใดๆ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้หลงทาง ข้อมูลที่ทุกคนต้องเก็บไว้เพื่อประโยชน์ต่อตัวท่านและคนที่รู้จัก ไม่ว่าจะเคยไปหรือยังไม่ได้ไปประกอบพิธีฮัจย์ก็ตาม ดังนี้

ระหว่างเพศชาย- เพศหญิง วิเคราะห์ออกมาได้ว่า

เพศหญิง 29 % หลงทาง 71.0% ไม่หลงทาง

เพศชาย 22.5% หลงทาง 77.5% ไม่หลงทาง

เมื่อนำไปวิจัยเรื่องเพศกับการหลงทาง มาทดสอบ Chi-square พบว่าค่า บั๊จจัยเรื่องเพศกับการหลงทางไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยเพศหญิงส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 71.0) เพศชายส่วนใหญ่ไม่หลงทาง (ร้อยละ 77.5) ซึ่งไม่มีผลต่อการหลงทาง

แล้วระดับรายได้กับการหลงทาง ภูมิฐานะกับการหลงทาง จะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร (ดูตารางหน้าต่อไปประกอบกัน)

ตารางที่ 5.1 ภูมิฐานะ แบ่งตามภูมิภาคและกลุ่มประชากรได้ 6 ส่วน

ภาค	หลงทาง	ไม่หลงทาง
ภาคกลาง ปริมาณพล	11.5	88.5
ภาคเหนือ	35.5	65.0
ภาคอีสาน	61.4	38.9
ภาคตะวันออก	8.3	91.7
ภาคใต้	24.4	75.6
กรุงเทพมหานคร	26.7	73.3

ตารางที่ 5.2 คนในเมืองตามภูมิภาคต่างๆ รวมในกรุงเทพมหานคร โอกาสหลงทางน้อยกว่า ผู้คนที่อยู่ห่างไกลตามชนบท ซึ่งสัมพันธ์กับรายได้ในแต่ละเดือน เมื่อดูในตารางด้านล่าง แทบจะไม่มีผลต่อการหลงทาง

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	หลงทาง	ไม่หลงทาง
ต่ำกว่า 10,000	24.5	75.5
10,000-30,000	25.6	74.4
30,000-60,000	26.1	73.9
60,000 บาทขึ้นไป	25.0	75.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.3 ระดับการศึกษา ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าระดับปริญญาตรี ค่าของตัวเลขใกล้เคียงมาก จึงไม่ส่งผลกระทบต่อการหลงทางเลย

ระดับการศึกษา	หลงทาง	ไม่หลงทาง
ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา	27.6	72.4
ระดับปริญญาตรี	23.6	76.4
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	25.8	74.2

จากแบบสอบถามปลายเปิดที่เว้นไว้ให้ตอบแบบเต็มข้อความ มีข้อมูลที่ตอบกลับมา กระจัดกระจาย จึงทำการแบ่งแยกเพื่อให้เห็นประเด็น การหลงทางได้ชัดเจนที่สุด การมีอายุมากแล้วหลงทาง มีความเป็นไปได้เพียง 2.5% เมื่อเทียบกับการหลงทางด้วย เหตุทางการการขยายงานก่อสร้าง ปิดประตูนี้ เปิดประตูนั้น ทำแนวกัน (bareier) เพื่อเปลี่ยนทิศทางการเดินเข้า-ออกของผู้ที่ประกอบพิธีฮัจย์ มีจำนวนมากถึง 23.1% นอกนั้นเป็นเรื่องของการจำประตูดิฉัน จำเส้นทางเดินผิดและสภาพของมวลชน มีจำนวนมาก เป็นเหตุรองๆ ลงมา

การเข้าในมัสยิดฮารอม ที่จะต้องเข้าทางประตูบาบสลาม เป็นอีกประเด็นที่จะนำมาพิจารณา มีผู้ตอบแบบสอบถาม ว่าเข้าทางประตูบาบสลามจำนวน 194 คน(จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 433 คน) และตอบว่าเข้าทางประตูใดๆ ที่สะดวกและใกล้กับที่พัก จำนวน 202 คน (จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 433 คน) หมายถึงว่า ถ้ามีการเปลี่ยนทิศทางการเดินเพียงให้เข้าทางประตูใดๆแล้ว จะเกิดโอกาสหลงทางหรือไม่หลงทาง เมื่อออกจากมัสยิดฮารอม ใกล้เคียงกันมาก

การออกจากมัสยิดฮารอมเพื่อซื้อของ เดินชมสถานที่ หาญาติพี่น้อง คนรู้จัก เป็นอีกประเด็นเช่นกันที่จะนำมาพิจารณา มีผู้ตอบแบบสอบถามว่ารวมๆหลายประเด็น แต่ก็มีความเป็นเรื่องที่ตอบว่า เข้ามัสยิดฮารอม วันละ 5 ครั้งมีจำนวนมากถึง 40% ลักษณะดังกล่าว จะทำให้รู้สึกเคยชินกับการเดินทาง เข้า-ออกในมัสยิด โอกาสที่จะทำให้เกิดการหลงทางลดน้อยลง เพิ่มความชำนาญ และการกระทำที่ซ้ำๆบ่อยๆมากขึ้น ทำให้ไม่เกิดการหลงทางอีก ขอย้อนไปที่ข้อมูลเรื่องการจำ การรับรู้ในบทที่ 2 หน้า 39 เมื่อ มีข่าวสาร ข้อมูลแทรก ตามทฤษฎีการสอดแทรก (Interference Theory) จะทำให้เกิดภาวะการณ็เรียกข้อมูลกลับไม่ได้ หรือลืมนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมีสมาธิ จดจ่อ จิตใจที่นิ่งกับการปฏิบัติศาสนกิจ จะช่วยให้การแทรกของข้อมูล ข่าวสาร เข้ามาแทนที่ข้อมูลของความจำไม่ได้นั่นเอง

สิ่ง – เหตุที่อาจจะเข้ามาแทรก ตัวอย่างเช่น

- ผู้คนต่างเชื้อชาติ ที่แตกต่างทางผิวกาย – รูปร่าง – การแต่งกาย – การพูด
- จำนวนของมวลชน
- จำนวนเวลาที่อยู่ในมัสยิด
- ช่วงเวลา (กลางวัน ติดต่อกับกลางคืน เข้ามัสยิดฮารอม มาเวลาที่ยังไม่มืด แล้วรอเวลาละหมาด มักริบ – อีซา พอออกมาจากมัสยิดฮารอม บรรยากาศยามค่ำคืน แม้จะมีแสงไฟ ที่ถนน-ภายนอก การรับรู้สภาพแวดล้อมก็เกิดความแตกต่างกับกลางวันแน่นอน)

ข้อมูลที่บ่งบอกถึงความเข้าใจในการจัดการของผู้ประกอบการกิจการฮัจย์กับผู้ประกอบพิธีฮัจย์(ฮัจญาด) ที่มีแนวโน้มที่ดีก็คือ การเดินทางไปมัสยิดฮารอมเป็นกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เดินทางไปมัสยิดฮารอมเป็นกลุ่มมากกว่า 3 คนขึ้นไป ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือเดินทางไปมัสยิดฮารอมเป็นกลุ่ม 3 คนและไปกัน 2 คน มีจำนวนมากใกล้เคียงกัน ขณะที่เดินทางไปมัสยิดฮารอมเพียง 1 คนมีจำนวนน้อยมาก จากจำนวนที่น้อยนี้เองที่มีโอกาสเสี่ยงที่จะหลงทาง การหลงทางเป็นกลุ่มใหญ่ ไม่ปรากฏในคำตอบเลย เพราะทุกคนต่างพึ่งพาอาศัยกันและช่วยกันจดจำนั่นเอง

ผู้ประกอบพิธีฮัจย์ จะใช้เวลาอยู่ที่มักกะฮ์หลายวัน กว่าจะจบพิธีฮัจย์ แต่ละคนมุ่งปฏิบัติศาสนกิจในมัสยิดฮารอมเต็มที เสมือนว่าจะไม่มีโอกาสกลับมาอีก หรือไม่ก็เรื่องปัจจัยเป็นเรื่องใหญ่ ยิ่งนานปี ค่าใช้จ่ายก็เพิ่มมากขึ้น (ค่าเดินทางประกอบพิธีฮัจย์ปี พ.ศ.2544 ใช้เงิน 80,000 บาท ปัจจุบันเฉลี่ยที่ 170,000-180,000 บาท) ฉะนั้นเมื่อมีโอกาสเข้ามาในมัสยิดฮารอมในแต่ละวัน ก็จะมุ่งปฏิบัติศาสนกิจนอกเหนือจากการละหมาดฟรัดู เดินสะเอ และตอวาฟแล้ว การละหมาดสุนัตต่างๆ อ่านกุรอาน ซอดุอา- ชิเกร เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เลย จะมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะใช้เวลาไปกับเรื่องเดินซื้อของ เดินเที่ยวชมความงามของมัสยิดและอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ทางหน่วยงานราชการ มีเกณฑ์และวิธีช่วยอบรมกับกลุ่มที่เสี่ยงหลงทางอย่างไร จากการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัยแล้วนั้น ทำให้เห็นปัจจัยและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ทุกปี ในพื้นที่แบ่งเป็น 6 ส่วน ในงานวิจัย (ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก และภาคใต้)นั้น ในส่วนภูมิภาคที่ห่างไกล การเดินทางต้องใช้เวลา การอยู่รวมของประชากรเบาบาง หน่วยงานของรัฐจะต้องมีการจัดการให้กลุ่มเหล่านี้เข้าถึงข้อมูลฮัจย์ได้ง่ายและสะดวกที่สุด ต้องใช้สื่อสาธารณะและการปกครองท้องถิ่นที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) หรือองค์กรที่เข้าถึง รวมไปถึงผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ด้วย

ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

จะมีผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ที่มีทีมงานโดยเรียกว่าแชนแนลย่อยหรือผู้ช่วยแชนแนล ทำหน้าที่ช่วยหาผู้ที่ต้องการไปประกอบพิธีฮัจย์ ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ที่คุ้นเคยกัน ยอมรับนับถือ และไว้ใจกัน ไม่เกิดปัญหา แต่ลักษณะที่บอกต่อกันว่าบริษัทนี้ แชนแนลนี้โดยมีนายหน้าเป็นแชนแนลย่อยหรือผู้ช่วยแชนแนล เก็บเงินไปแล้วหายไป ไม่ได้ดำเนินการต่อให้เสร็จจนกระทั่งได้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์บ้าง และบางรายไม่ได้เดินทางเลย อ้างเหตุผลมากมาย ผลก็คืออยู่ที่ผู้ประกอบการพิธีฮัจย์ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ การรวมตัวของผู้ประสงค์จะไปประกอบพิธีฮัจย์ เตรียมตัวไปรวมกันที่มีสยิดหรือที่ทำการใดๆ เป็นเรื่องยาก ฝ่ายผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ ต้องจัดที่พักในเมืองเพื่อการอบรมให้ข้อมูลและเตรียมการเดินทางและก็ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประสงค์จะไปประกอบพิธีฮัจย์ด้วยจึงจะสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

กลุ่มประชากรมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเมือง ชนบทห่างไกลที่ไม่ได้รับความสะดวกจากการคมนาคมและระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ภาครัฐจัดให้หรืออาจเข้าไม่ถึงด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไป เช่น สัญญาณโทรศัพท์ไปไม่ถึง ฯลฯ จะมีวิธีใดให้ประชากรกลุ่มนี้เข้าถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีโอกาสค้นคว้า ส่งเสริมให้เกิดแรงผลักดันอีกหลายเรื่อง อาทิ

- ด้านสื่อสาร สื่อมวลชน ประชาสัมพันธ์ นำเสนอเค้าโครงเรื่องเกี่ยวกับการใช้สื่อต่างๆ เพื่อการเข้าใจพิธีฮัจย์ การปฏิบัติศาสนกิจและการใช้เวลาอยู่ที่มัสยิดฮารอม
- ด้านเทคโนโลยี นำเสนอเค้าโครงเรื่องโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องพิธีฮัจย์ ด้วยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือสมัยใหม่ ฯลฯ
- ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ นำเสนอเค้าโครงเรื่องฮัจย์ ด้วยวิธีการมากมาย ที่จะนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับพิธีฮัจย์

สำหรับผู้วิจัยแล้วยิ่งทำยิ่งมาก ยิ่งเขียนยิ่งเพิ่ม พอเริ่มสรุป มองเห็นได้ชัดว่าจะเขียนอะไร จนกระทั่งมาถึงตรงนี้ ข้อมูลที่ตั้งใจทำ เขียน เพื่อประโยชน์ต่อพี่น้องมุสลิม และอยากหาข้อมูล อยากบอกกับพี่น้องอีก อินชาอัลลอฮ์ ถ้าเป็นพระประสงค์ของพระองค์ บ่าวผู้นี้จะมีโอกาสเสนออีก โดยมีหัวข้อที่อยากเสนอคือ

- วิธีการสร้างความเข้าใจเพื่อไม่ให้หลงทางในมัสยิดฮารอม
- การอ่านบ้ายลัญลักษณ์และแผนที่
- การรับรู้ และการจำสภาพแวดล้อมและสร้างแผนที่ในใจ
- มัสยิดฮารอม มุมมองของสถาปนิก

เป็นแนวทางของหัวข้อที่อยากนำเสนอให้เป็นจริงได้ในหลายรูปแบบ

ตารางที่ 5.4 แสดงแนวทางของหัวข้อที่คาดว่าจะนำเสนอ

แนวทางของหัวข้อ/หัวเรื่อง	งานวิจัย	บทความ/ หนังสือ	การ บรรยาย	ระยะเวลา
วิธีการสร้างความเข้าใจเพื่อไม่ให้หลงทาง ในมัสยิดฮารอม	/	/	-	-
การอ่านบ้ายลัญลักษณ์และแผนที่	-	/	/	-
การรับรู้ และการจำสภาพแวดล้อมและ สร้างแผนที่ในใจ	/	/	/	-
มัสยิดฮารอม มุมมองของสถาปนิก		/		เรียบเรียงได้แล้ว ประมาณ80%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา.(2544).คู่มือการประกอบพิธีฮัจย์.กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์การศาสนา.
- .(2554).ระเบียบการจัดองค์กรกิจการฮัจย์.กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- .(2552).คู่มือคณะผู้แทนฮัจย์.กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- .(2553).พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวกับกิจการฮัจย์.กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- .(2558)พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม.กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์ ห.จ.ก.อักษรไทย.
- .(2558)แผนการดำเนินงานกิจการฮัจย์ ประจำปี 2558(ศค.1436). กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ ห.จ.ก.อักษรไทย
- .(2557)สรุปผลการดำเนินงานกิจการฮัจย์.การประชุมสรุปผลการดำเนินงานกิจการฮัจย์. ประจำปี 2557 (ศค.1435) (หน้า 1) กรุงเทพฯ.
- กองศาสนูปถัมภ์.(2557)การอบรมคณะอนุกรรมการกิจการฮัจย์ แห่งประเทศไทย. การประชุมการอบรมคณะอนุกรรมการกิจการฮัจย์ แห่งประเทศไทย ประจำปี 2557 (ศค.1435) กรุงเทพฯ.
- .(2558)การดำเนินงานกิจการฮัจย์. การประชุมการดำเนินงานกิจการฮัจย์ ประจำปี 2558 (หน้า 3) กรุงเทพฯ.
- กองส่งเสริมกิจการฮัจย์. (2559)การหาหรือผู้ประกอบกิจการฮัจย์. การประชุมการหาหรือผู้ประกอบกิจการฮัจย์ ประจำปี 2559.(หน้า 20)กรุงเทพฯ
- กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา (ม.ป.ป.)องค์การความร่วมมืออิสลาม สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2556.จาก กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา เว็บไซต์ <http://sameaf.mfa.go.th/th/organization/detail.php?ID=206>
- จรัล มะลูลีม.(2547).อิสลามศึกษา. วิทยาลัยการปกครอง
- จรรยาพร แต้จุ. (2555)การออกแบบสารสนเทศเพื่อการเดินชมสัตว์ในส่วนวอล์คกิ้ง โซนของเชียงใหม่ไนซ์ซาฟารี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อศิลปะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- และการออกแบบสื่อ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
- ชากิรีน บุญมาเลิศ. (2552) **คู่มือฮัจย์ อุมเราะฮ์ ชียาเราะฮ์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม ,
- ข้าซูดดิน และมัด. (2551) **ฮัจย์ อุมเราะฮ์ กับข้อมูลความรู้เบื้องต้นในการประกอบพิธีฮัจย์ และอุมเราะฮ์**. กรุงเทพฯ: ร้านม.ศิริพาณิชย์,
- ดลมนรจรรย์ บากา และคณะ.(2548) **สถานภาพประวัติศาสตร์ในหนังสือแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา: ศึกษากรณีประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย**.รายงานการวิจัย วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- บัณฑิตย์ สะมะอูน และคณะ.(2551)**มุสลิมกับการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย**.รายงานการวิจัย ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ บริสุทธิ.22 มิถุนายน 2559 **เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกที่สนามบินเจดดาห์.สัมภาษณ์ที่บ้านพัก.**
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน พศ.2542. กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- ภาสกร ธรรมโชติ,และ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ (2556). **การปรับตัวของระบบการผลิต ยางพาราต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพ ภูมิอากาศในเขตภาคใต้ตอนบน**.รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สงขลา.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- มุณีร มุหะหมัด. (2545).**หลักสูตรอิสลามศึกษา(1)**. สมาคมนักเรียนเก่าศาสนาวิทยา. กรุงเทพฯ.
- มุฮัมมัด อิลยาส อับดุลฆอนี.(2546)**ประวัติศาสตร์นครมักกะฮ์**.แปลโดย บินยามีน.กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม
- รัชนี ไม้แก้ว.(2545) **วิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมชุมชนหนองจอก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร และคณะ.(2554)**จิตวิทยาสภาพแวดล้อม**.กรุงเทพฯ: บริษัท เจ.บี.พี.เซ็นเตอร์ จำกัด .
- วิศรุต เลาะวิถี.(2557)**พื้นฐานอารยธรรมอิสลาม**.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต
- วิริยา ชันธสิทธิ์.(2554) **ศึกษาการประกอบพิธีฮัจย์ของชาวมุสลิมในประเทศไทย .**
- วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรณศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ.(2541)พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน .แปลโดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ.ศูนย์กษัตริย์ ฟ้าฮัด เพื่อการ พิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมาดีนะฮ์. ราชอาณาจักรราชอาณาจักรอูดีอาราเบีย.
- สาธิตล พงษ์วัฒนาสุข(2544). ปัจจัยทางกายภาพที่มีผลต่อ การหาทิศทางในภูมิทัศน์ ของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.วิทยานิพนธ์,บัณฑิตศึกษา.มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สิริตากร ส่งน้อย.(2552) การวิเคราะห์จากในละครโทรทัศน์เรื่องเสาร์ 5 ของฉลอง ภักดี วิจิตร.ศึกษาระดับปริญญาตรี ภาค ปกติ สาขาวิชานิติศาสตร์ แขนงวิชาสื่อสารมวลชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- นุชยัน ฮัยกัลปี เขียน กิติมา อมรทัต และคณะ แปลและเรียบเรียง.(2540)ศาสดามุฮัมมัด มหาบุรุษแห่งอิสลาม ภาค1.กรุงเทพฯ: อิสลามิก อคาเดมี ,
- อภิวัฒน์ จุลมัจฉา.(2547).การออกแบบสัญลักษณ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวใน กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ราชบัณฑิตสถาน.(2546)
- อักษิร ซาห์ นะญิบอะบาดิ.(2555).ประวัติศาสตร์อิสลาม(แปลจาก The History of Islam Vol.2 โดย บรรจง บินกาซัน)กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม
- กรมการศาสนา.(2557)สรุปผลการดำเนินงานกิจการฮัจย์.การประชุมสรุปผลการดำเนินงานกิจการฮัจย์. ประจำปี 2557 (ฮศ. 1435) (หน้า 1) กรุงเทพฯ.
- กองศาสนูปถัมภ์.(2557)การอบรมคณะกรรมการกิจการฮัจย์ แห่งประเทศไทย. การประชุมการอบรมคณะกรรมการกิจการฮัจย์ แห่งประเทศไทย ประจำปี 2557 (ฮศ.1435) กรุงเทพฯ.
- กองศาสนูปถัมภ์.(2558)การดำเนินงานกิจการฮัจย์. การประชุมการดำเนินงานกิจการฮัจย์ ประจำปี 2558 (หน้า 3) กรุงเทพฯ.
- กองส่งเสริมกิจการฮัจย์. (2559)การหารือผู้ประกอบการกิจการฮัจย์. การประชุมการหารือผู้ประกอบการกิจการฮัจย์ ประจำปี 2559.(หน้า 20)กรุงเทพฯ
- อรุณ บุญชม.(2526) ฮัจย์มั้บรูร.กรุงเทพฯ:ม.ป.ท. ,
- อรุณ บุญชม.(2551)ระเบียบการจัดองค์กรกิจการฮัจย์.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์
- การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

อาดิศร์ อิดริส รัชษมณี. (2543) การศึกษามัสยิดในกรุงเทพฯ ผ่านทางรูปทรง ที่ว่าง และการวางผัง. งานวิจัยทางสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

อาลี เสือสมิง. อารยธรรมอิสลาม.กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม ,

อิมรอน มะลูลีม,กิติมา อมรทัต,และจรัญ มะลูลีม(2550)ปรัชญาอิสลาม ฉบับสมบูรณ์.

กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์อิสลามิกอะคาเดมี.

อิมาม อิบ努กะษิร.(2553)เรื่องราวของบรรดาศาสนี.(แปลจาก Stories of Prophets.โดย บรรจง บินกาซัน).กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม ,

อิสรา ศานติศาสตร์. (2553)นบีมุฮัมมัด ความเมตตาแห่งมนุษยชาติ.กรุงเทพฯ.มูลนิธิสร้างเสริมสุขภาพมุสลิมไทย(สสม.) หจก. มาร์ค เอ็ม พรินดีง.

อุเซ็น อะห์หมัด ซีรอญีร์.(2551) ประวัติการประกอบพิธีฮัจย์ของท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.).

กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Abdul Ghani, Muhammad Ilyas.(2004)THE HISTORY OF MAKKAH MUKARRAMAH.

Al – Madinah Al- Munawarah,King Fahd National Library Cataloging – in- Publication Data.

Abdul Ghani, Muhammad Ilyas. (2004)PICTORIAL HISTORY OF MADINAH

MUNAWWARAH. Al – Madinah Al- Munawarah,King Fahd National Library Cataloging – in- Publication Data. Accessed January 5, 2014

APTULLAH KURAN.(1968) THE MOSQUE INEARLY OTTOMAN ARCHITECTURE.

LONDON.Publications of the center for middle eastern studies.

Attilio Petruccioli and Khalil K.Pirani. (2002)UNDERSTANDING ISLAMIC

ARCHITECTURE.NY.Routledge Curzon Taylor & Francis Group.

GEORGE MICHELL . (1978)Architecture of the Islamic World.London.THAMES AND

HUDSON .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

Hoag,John D. (1977)ISLAMIC ARCHITECTURE

.Japan.Harry N.Abrams.

MARTIN FRISHMAN AND HASAN UDDIN KHAN. (1994)THE MOSQUE.

LONDON.THAMES AND HUDSON.

Nuseibeh,Said. (1996)THE DOME OF THE ROCK.Italy.Rizzoli,

RENATA HOLOD AND HASAN UDDIN KHAN. (1997)The Cntemporary MOSQUE.

LONDON.THAMES AND HUDSON.

Robinson,Francis. (1992)ATLAS OF THE ISLAMIC WORLD SINCE

1500.England.Phaidon Press.

THOMAS BARRIE. (2010)The Sacred IN-BETWEEN The Mediating Roles of
ARCHITECTURE. LONDON.Routledge Taylor & Francis Group.

The Holy Mosque, Mecca.<http://www.sacred-destinations.com/saudi-arabia/mecca-haram-mosque>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

- พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และระเบียบที่เกี่ยวกับกิจการฮัจย์
- ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์
- ตัวอย่างแบบสอบถาม
- ประวัติผู้เขียน

บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือที่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทนมาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"กิจการฮัจย์" หมายความว่า กิจการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางของชาวไทย ผู้นับถือศาสนาอิสลามเพื่อไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขาดุดีอาละเบีย ไม่ว่าจะเป็นการจัดบริการ การอำนวยความสะดวกหรือความปลอดภัยก่อนเดินทาง ระหว่างทาง ระหว่างประกอบพิธีฮัจย์หรือการเดินทางกลับภูมิลำเนา รวมทั้งกิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดังกล่าวตามที่คณะกรรมการกำหนด

"การจัดบริการขนส่ง" หมายความว่า การรับจ้างขนส่งหรือรวบรวมบุคคลและสัมภาระในการรับจ้างขนส่งโดยพาหนะใด ๆ จากที่หนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่งในกิจการฮัจย์

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจย์แห่งประเทศไทย

"เลขานุการ" หมายความว่า เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจย์แห่งประเทศไทย

มาตรา 5 กิจการดังต่อไปนี้ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

- (1) การจัดบริการขนส่ง
- (2) การจัดบริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮัจย์ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
- (3) การโฆษณาหรือกระทำการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการชักชวนเพื่อให้ใช้หรือรับบริการตาม (1) หรือ (2) อันเป็นการแสวงหาประโยชน์ในทางธุรกิจสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยผู้กระทำมิได้เป็นตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ตาม (1) และ (2) การอนุญาตของคณะกรรมการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจย์แห่งประเทศไทย" ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ผู้แทนกรมประมงพลตำรวจกลาง ผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ผู้แทนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นไม่เกิดสี่คนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ ให้เลขานุการเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา 8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงคราวออกตามวาระ เมื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้วนั้น

มาตรา 9 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 10 การประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา 11 ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ เสนอขอ หรือมาตรการใด ๆ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในอันที่จะให้ความคุ้มครองผู้ที่ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ให้ได้รับความสะดวก ปลอดภัย และมีหลักประกัน

(2) กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ เสนอขอ หรือมาตรการใด ๆ ในการควบคุมกิจการซึ่งต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา 5

(3) ปฏิบัติการอื่นใดอันอยู่ในขอบเขตแห่งกิจการฮัจย์ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่นที่ให้อำนาจไว้

ระเบียบ ข้อบังคับ เสนอขอ หรือมาตรการตาม (2) เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา 12 ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดอันอยู่ในขอบเขตแห่งกิจการฮัจย์ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 13ให้นำมาตรา 9 และมาตรา 10 มาใช้บังคับแก่การประชุมอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา 14 ให้อธิบดีกรมการศาสนาเป็นเลขาธิการโดยตำแหน่งและให้กรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจย์แห่งประเทศไทย มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(2) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการฮัจย์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงที่ออกตามความพระราชบัญญัตินี้และตามระเบียบ ข้อบังคับของคณะกรรมการ

(4) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ

มาตรา 15 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 5 (1) หรือ (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 16 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 5 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 17 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไข หรือมาตรการใด ๆ ซึ่งออกตามมาตรา 11 (2) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 18 ในกรณีที่ดินบุคคลเป็นผู้กระทำผิดและถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าผู้แทนที่ดินบุคคลเป็นผู้กระทำผิด และต้องระวางโทษเช่นเดียวกับที่ดินบุคคลนั้นด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นเป็นใจกับการกระทำผิดนั้นหรือได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาดแล้ว

มาตรา 19 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ตติสุนทรานนท์

นายกรัฐมนตรี

:: พระราชบัญญัติ ส่งเสริมกิจการฮัจย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2532 มาตราที่ 1-5

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2532 เป็นปีที่ 44 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมกิจการฮัจย์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติ ส่งเสริมกิจการฮัจย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2532"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้เพิ่มพินัยมค้ำว่า "อะมีรัลฮัจย์" หรือ "รอฮิสบิชาดูลฮัจย์ อัลลรัสมียะห์" (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) ระหว่างพินัยมค้ำว่า "กิจการฮัจย์" กับพินัยมค้ำว่า "การรับจัดบริการขนส่ง" ใน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ ส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ. 2524

"อะมีรัลฮัจย์" หรือ "รอฮิสบิชาดูลฮัจย์ อัลลรัสมียะห์" (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) หมายความว่า บุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการของประเทศไทย นำชาวไทยผู้นับถือศาสนาอิสลามเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย"

มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 4ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ ส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ.2524

" มาตรา 4ทวิ ให้จุฬาราชมนตรีเป็นอะมีรัลฮัจย์ หรือรอฮิสบิชาดูลฮัจย์ อัลลรัสมียะห์"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยะห์ (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) ในปีใดที่จุฬาราชมนตรีไม่ประสงค์จะเดินทางไป เป็น อะมีรุลฮัจย์ หรือรอฮิสบิชาดูลฮัจย์อัลรัสมียะห์ (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) ให้ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกบุคคลผู้สมควรเป็น อะมีรุลฮัจย์ หรือรอฮิสบิชาดูลฮัจย์ อัลรัสมียะห์ (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) จำนวน สามคน เพื่อให้จุฬาราชมนตรีนำเสนอชื่อต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาคัดเลือกแต่งตั้งเป็น อะมีรุลฮัจย์ หรือรอฮิสบิชาดูลฮัจย์อัลรัสมียะห์ (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) จำนวน หนึ่งคน"

มาตรา 5 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 4ตรี แห่งพระราชบัญญัติ ส่งเสริม กิจการฮัจย์ พ.ศ.2524

" มาตรา 4ตรี ให้อะมีรุลฮัจย์ หรือรอฮิสบิชาดูลฮัจย์ อัลรัสมียะห์ (หัวหน้าคณะ ผู้แทน ฮัจย์ทางการ)มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการของประเทศไทย นำชาวไทยผู้นับ ถือศาสนา อิสลาม ในกิจการที่ต้องทำเกี่ยวกับการประกอบพิธีฮัจย์ ณ ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย
- (2) เป็นผู้ควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกแก่ชาวไทย ผู้นับถือศาสนา อิสลามที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์
- (3) เป็นผู้ประสานงานในการปฏิบัติ งานของคณะเจ้าหน้าที่ของส่วน ราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งเดินทางไปประเทศซาอุดีอาระเบียเพื่อกิจการฮัจย์
- (4) ให้คำปรึกษาหารือแก่คณะกรรมการ
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง"

::ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

::พลเอกชาติ ชัยชุลนหะวัน นายกรัฐมนตรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบัน ไม่มี ผู้ทำหน้าที่เป็นอะมีรัลฮัจย์ หรือรอฮิบชาดุลฮัจย์ อัลรัสมียะห์ (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) สำหรับเป็นผู้นำของชาวไทยผู้นับถือศาสนาอิสลามที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ทำให้เกิดความยากลำบากแก่ผู้ที่จะเดินทางไป ประกอบพิธีฮัจย์ในเรื่องการขอใบอนุญาตเข้าเมือง การเดินทาง ที่พัก และมีอุปสรรคอื่น ๆ อีกมาก ดังนั้นเพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถไปแสวงบุญ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย สมควรกำหนดให้ จุฬาราชมนตรีหรือผู้ที่จุฬาราชมนตรีเสนอชื่อต่อ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาคัดเลือก แต่งตั้งเป็นผู้ทำหน้าที่ อะมีรัลฮัจย์ หรือ รอฮิบชาดุลฮัจย์ อัลรัสมียะห์ (หัวหน้าคณะผู้แทนฮัจย์ทางการ) มีหน้าที่ควบคุมดูแลและ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(ร.จ. เล่ม 106 ตอนที่ 132 หน้า 1 18 สิงหาคม 2532)

ตัวอย่างแบบสอบถาม

บุคคลทั่วไปที่ไม่ประกอบพิธีฮัจญ์แล้ว

แบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยบุคคลกับพฤติกรรมค้นหาเส้นทางภายใน
มัสยิดฮารอม ในการประกอบพิธีฮัจญ์ของมุสลิมในประเทศไทย
คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการปฏิบัติศาสนกิจของพิธีฮัจญ์ และหาแนวทางแก้ไขปัจจัยบุคคลกับพฤติกรรมค้นหาเส้นทางภายใน มัสยิดฮารอม ประเทศซาอุดีอาระเบีย

มัสยิดฮารอม เป็นมัสยิดที่ยิ่งใหญ่ เป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีฮัจญ์โดยมีมหาวิทยาลัยกะอับะฮ์ ที่ประชาชาติมุสลิมทั่วโลกหันหน้าเข้าเพื่อปฏิบัติศาสนกิจรอบทิศทาง ณ.สถาน ที่นี้มีการเปลี่ยนแปลงต่อเติมและขยายพื้นที่เพื่อรองรับกับจำนวนผู้แสวงบุญที่เพิ่มมากขึ้นทุกปีจะทำอย่างไรที่จะให้ผู้แสวงบุญ เข้าไปปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างสมบูรณ์ตลอดพิธีฮัจญ์ โดยมีหลักการค้นหาเส้นทางสู่ที่หมายได้ง่าย

ประสบการณ์ที่ผ่านมาของท่านจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย เพื่อใช้กับผู้แสวงบุญรุ่นใหม่ต่อไป จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ในการตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน และตรงตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ให้การปฏิบัติศาสนกิจของพิธีฮัจญ์ มีความสมบูรณ์ ดียิ่งขึ้นต่อไป

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 21-60 ปี 60 ปีขึ้นไป
- ภูมิลำเนา ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ภาคใต้ กรุงเทพฯ
- ระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
- ปีที่ทำฮัจญ์ พศ.2550 พศ.2551 พศ.2552 พศ.2553 พศ.2554 พศ.2555 พศ.2556
- รายได้ ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,001-30,000 บาท 30,001-60,000 บาท มากกว่า 60,001 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลือกทำเครื่องหมาย / ในช่อง หน้าข้อที่ท่านปฏิบัติ เมื่อไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ.มัสยิดฮารอม

1.จำนวนคนในครอบครัวหรือญาติสนิท ร่วมเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ.มัสยิดฮารอม กับ ท่าน

จำนวน 1 คน จำนวน 2 คน จำนวน 4 คน จำนวน คน

2.จากที่พักในมักกะฮ์ ท่านเดินทางไปมัสยิดฮารอม โดยวิธีใดบ่อยที่สุด

เดินเท้า รถรับจ้าง

3.ท่านไปมัสยิดฮารอมเพื่อปฏิบัติศาสนกิจใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ละหมาดฟัรดู ละหมาดสุนัต ตอวาฟ

สะแอ ดูอา-ซิเกร-กูรอ่าน

4. ท่านไปมัสยิดฮารอมกี่ครั้งต่อวัน

1 ครั้ง 2 ครั้ง 3 ครั้ง 4 ครั้ง 5 ครั้ง

..... ครั้ง

5.การเดินทางไปมัสยิดฮารอม ท่านเดินทางไปกับคน

1 คน ทุกครั้ง บ่อยครั้ง 2-3 ครั้ง

2 คน ทุกครั้ง บ่อยครั้ง 2-3 ครั้ง

3 คน ทุกครั้ง บ่อยครั้ง 2-3 ครั้ง

มากกว่า 3 คน ทุกครั้ง บ่อยครั้ง 2-3 ครั้ง

6.การเดินทางเข้ามัสยิดฮารอมครั้งแรก ท่านเดินเข้าประตูใด

บานุสลาม หมายเลข 24 บานุส อัล-ฟัต หมายเลข 45 บานุส อับดุล-อาซิด หมายเลข 1

บานุส ฟาฮัด หมายเลข 2 ประตูไหนไม่รู้ เดินตามชะฮ์ / ผู้นำทาง

7.หลังจากข้อ 6, การเดินทางครั้งต่อๆ มา ท่านเดินทางเข้ามัสยิดฮารอม ประตูใดบ่อยที่สุด

บานุสลาม หมายเลข 24 บานุส มะลา หมายเลข 29 บานุสมุฮัมมัด หมายเลข 37

บานุส อัล-ฟัต หมายเลข 45 บานุส ฮายูน หมายเลข 27 บานุสอารอฟะฮ์ หมายเลข 38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- บานุส ซอฟาร์ หมายเลข ... บานุส อาลี หมายเลข 19 บานุส มีนา หมายเลข 40
- บานุส มัรวัช หมายเลข 31 บานุส อาบู-ฮาซิม หมายเลข 17 บานุส อิบรอฮีม หมายเลข ..
- บานุส บุคตะ-อา หมายเลข 30 บานุส มูรอต หมายเลข 35 บานุส อับดุล-อาซีด หมายเลข 1
- บานุส ฟายัด หมายเลข 2 บานุส อัล-อุมเราะฮ์ หมายเลข ... บานุส บานู-ไซบะฮ์ หมายเลข 26
- บานุส นำบีส หมายเลข 22 บานุส อับบาส หมายเลข 20 บานุส หมายเลข.....

8. เมื่อท่านเข้ามาภายในมัสยิดฮารอม ท่านเลือกพื้นที่ที่จะละหมาดที่.....ข้อใด

- ใกล้บัยตุลลอฮ์ ใกล้ชั้นวางกุรอาน
- แนวรางทอง ใกล้พื้นที่กั้นขนชาย-หญิง
- ร่มเงาอาคาร ลานตอวาฟ
- ใกล้ประตูทางเข้า-ออก ทางสะเอ
- ใกล้บ่อน้ำซำซำ

9. จากข้อ 8. พื้นที่ที่ท่านเลือกนั่งในมัสยิดฮารอม ได้ตำแหน่งเดิม บ่อยแค่ไหน

- 2 ครั้ง 3 ครั้ง 5 ครั้ง 6 ครั้ง
- ครั้ง

10. ท่านคิดว่าข้อใดเป็นเหตุผลที่ทำให้ท่านไม่สามารถนั่งที่เดิมได้

- หาดำแหน่งเดิมไม่เจอ อยากหาที่ตำแหน่งใหม่
- มีคนนั่งก่อนแล้ว อยากเดิน- ชมรอบๆ มัสยิด

11. จากประตูทางเข้ามัสยิดฮารอม สู่ลานตอวาฟ ท่านใช้วิธีการใด

- เดินตามชะห์/หัวหน้าที่ม/อิหม่าม/โต๊ะครู เดินตามความเคยชินจากครั้งแรก
- เดินไปเรื่อยๆ เดี่ยวก็ถึงเอง เดินตามป้ายที่ติดไว้

12. ในมัสยิดฮารอม ท่านใช้สิ่งใดในการนำทางไปสู่เป้าหมายในการเลือกที่นั่งของท่าน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มุมกะบะฮ์เป็นหลัก มะกะอมอิบรอฮีมเป็นหลัก
- รางทองเป็นหลัก เสาบัง- หอนาฬิกาใหญ่ เป็นหลัก
- ชื่อประตู / หมายเลข / และป้ายสัญลักษณ์เป็นหลัก

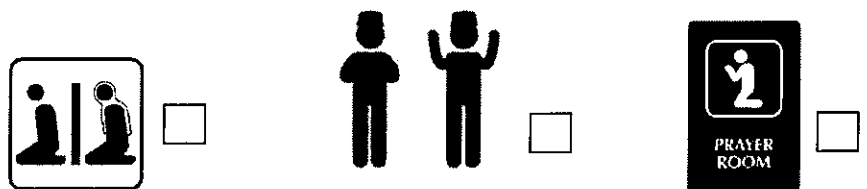
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

13. ในมัสยิดฮารอม ระหว่างนั่งรอหรือเวลาว่าง ระหว่างละหมาดคูรี- อัศรี หรือ, อัศรี-มักริบ. หรือมักริบ-อีซา , ท่านเลือกทำอะไรบ่อยที่สุด
- ละหมาดสุนัต อ่านกุรอาน ดุอา-ซิเกรฯ
 - เดินสำรวจรอบๆ ชื่นชมความงาม ความยิ่งใหญ่-ตระการตา
 - ไปเข้าห้องน้ำ ไปอาบน้ำละหมาด
 - เดินออกจากมัสยิด (ชื่อของ / เดินเที่ยว / หาญาติ- เพื่อน)
14. ในมัสยิดฮารอม ท่านเดินจากชั้นนี้ ไปสู่อีกชั้นได้สะดวก โดยวิธีใด
- ใช้บันไดเลื่อน เพราะหาเส้นทางได้สะดวกและสบาย
 - ไม่ใช้บันไดเลื่อนเพราะหลงทางและคนแน่น
 - ใช้ลิฟท์ เพราะทำให้สะดวกรวดเร็ว
 - ไม่ใช้ลิฟท์ เพราะหลงทางและรอนาน
15. จากประสบการณ์เรื่องหลงทางของท่าน ในมัสยิดฮารอม เกิดเหตุการณ์ใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ไปห้องน้ำแล้วกลับมาไม่เจอตำแหน่งเดิม
 - บันไดเลื่อน ทำให้เกิดการเปลี่ยนตำแหน่งจากชั้นที่ 1 ไปอีกชั้นหนึ่ง เร็วจนหาตำแหน่งเดิมไม่เจอ
 - วางรองเท้าไว้หน้าประตูออกมาหาไม่เจอ ไม่แน่ใจว่าจำประตูผิดหรือรองเท้าหาย
 - อื่นๆ.....
16. การเลือกตำแหน่งนั่งในมัสยิดฮารอม (ใกล้กะฮ์บะฮ์ รวงทอง ทางสะเอ ลานตอวาฟ พื้นที่ในอาคาร หลังมะกอมอิบรอฮีม มุลตาซิม บ่อน้ำซำซำ ภูเขาซอฟา ภูเขามัรวะฮ์) เพื่อละหมาดและขอดุอาที่อยากได้ มีผลต่ออิบาดะฮ์และผลการตอบแทนที่ไม่เท่ากัน ท่านทำแบบใด
- จะรีบไปหาตำแหน่งนั้นๆ เพื่ออิบาดะฮ์และผลการตอบแทนที่ไม่เท่ากัน.
 - ละหมาดและขอดุอาในมัสยิดฮารอมผลตอบแทน 100,000 เท่า ได้เท่ากันหมดทุกที่ทุกคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

17. ในกรณีที่ ตำแหน่งที่เลือกไว้ในใจ ในมัสยิดฮารอม แล้วมีผู้คนนั่งเต็มจนแน่นมากๆ บริเวณนี้ถูกล้อมเชือกห้ามเข้า มีตำรวจคอยไล่ ท่านจะต้องหาที่ใหม่ ไกลจากเดิมมาก เมื่อละหมาดเสร็จแล้วจะเดินทางออกไปจากมัสยิดฮารอม โดยวิธีการใดเป็นส่วนมาก
- [] เดินเรื่อยๆ เดี่ยวก็มาถึงที่เดิมเอง แม้จะเสียเวลามากก็ยอม
- [] นั่งรอ (ละหมาดสุนัต อ่านกุรอาน ดูอา-ซิเกร ฯลฯ) จนกว่าคนน้อย พอจำสภาพแวดล้อมได้จึงกลับ
- [] ใช้ บ้ายสัญลักษณ์/หมายเลข / อักษร ที่มีอยู่ที่นี่ จะช่วยได้
18. ในช่วงเวลาที่ท่านปฏิบัติศาสนกิจ ท่านมีโอกาสขึ้นไปชั้นดาดฟ้าหรือไม่
- [] เคย [] ไม่เคย (ถ้าตอบให้ข้ามไปข้อ20)
19. ละหมาดที่ชั้นดาดฟ้าของมัสยิดฮารอม ท่านใช้วิธีการใดบ้าง
- [] บันไดเลื่อน [] ลิฟท์
20. โดยส่วนมากการเดินทางกลับจากตำแหน่งที่นั่งละหมาด เพื่อออกจาก มัสยิดฮารอม ไปข้างนอก ท่านใช้เส้นทางใด
- [] เส้นทางที่เดินเข้า
- [] เส้นทางคล้ายๆ กัน แต่ใช้เวลากับระยะทางมากกว่าเดิม เพราะไม่ใช้เส้นทางเดิม
- [] เส้นทางที่ไม่คุ้นเคย มองดูรอบๆ เหมือนๆ กันหมด ใช้เวลาหาทางออกนาน จนต้องถามใครสักคน หรือใช้โทรศัพท์ช่วย
21. ใน มัสยิดฮารอม ตามความคิดเห็นของท่าน เรื่องการจัดแถวละหมาด ในมัสยิดโดยมีกะบะฮ์เป็นจุดหมาย (หันไปทางกิบลัต) เพื่อหันไปสู่นูญุด ท่านคิดอย่างไร
- [] ไม่มีผลต่อการละหมาด เป็นประสบการณ์ใหม่ จัดแถวละหมาดเป็นวงกลม
- [] มีผลต่อการละหมาดบ้าง ไม่คุ้นเคย มองเห็นคนละหมาดอยู่ตรงข้ามอีหม่าม

22. จากภาพเหล่านี้ ท่านเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์ใดในมัสยิดฮารอม (เลือกได้มากกว่า 1 ภาพ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

23. ในกรณีที่ท่านเข้าไปในมัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน ข้อความใดตรงกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับท่านมากที่สุด

จำไม่ได้แล้ว ว่าเดินเข้าประตูไหน เดินเส้นทางไหน เวลากลับก็ต้องยอมเสียเวลา เดินหาเส้นทางมากกว่าเดิม

เดินหาจุดสังเกตที่ใช้ในการจำ (Landmark) เช่น ป้ายต่างๆ กำแพง เสา ที่เคยจำได้เป็นเครื่องหมาย(symbol)

ดูจากองค์ประกอบหลัก อย่างเช่น มุมกะบะฮ์ ทางสะอ์(เนินเขาชอฟา-มัรวะฮ์) ก็จะบอกทิศทางและตำแหน่งได้

ขอให้คนเหลือน้อย จะมองเห็นสภาพแวดล้อมที่พอจะรู้ความจำเดิมๆ ได้

24. ในกรณีที่ท่านมีเวลาเดินเข้าไปใน มัสยิดฮารอม อย่างตั้งใจสงบ มีสมาธิ ไม่สับสน ไม่มองอะไร ไม่สนใจใคร ใจจดจ่อสู่การทำความดี(อามัล) เมื่อจะกลับออกจากมัสยิดฮารอม ท่านจะใช้เส้นทางใด

เส้นทางเดิม เมื่อครั้งเข้าทุกประการ เพราะจำได้อย่างดี

ถึงแม้จะมีโทรศัพท์(แบบนำทาง) และเข็มทิศ ไม่จำเป็นต้องใช้เลย

อย่งไรก็ตาม ไม่กล้าไปคนเดียวเด็ดขาด แะหวั่นไหว

ขออยู่ในมัสยิดฮารอมต่อไปอีก 1 เวลาละหมาด เมื่อว่าเจอคนรู้จัก / ตามตำรวจ / คนงาน

25. ในความคิดเห็นของท่าน ข้อความในข้อใด ที่สะท้อนความรู้สึกของท่านต่อมัสยิดฮารอมที่มีขนาดใหญ่่มาก เลือกทุกข้อโดยเรียงลำดับ ความสำคัญ 1-6

ตัวเราเป็นส่วนประกอบ ที่เล็กมาก เมื่อเทียบกับประชาชาติมุสลิมที่มาทำฮัจญ์

เป็นศูนย์รวมของประชาชาติมุสลิมทั่วโลก ต้องยิ่งใหญ่แบบนี้

เราจะหลงทางไหม?

โทรศัพท์ ที่มีบอกพิกัด และบอกทิศ สำคัญที่สุด

สัญลักษณ์ / ป้ายต่างๆ สำคัญที่สุด

การละหมาด ผลตอบแทน 100,000 เท่าสำคัญที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

26. ท่านเคยหลงทาง หาทางออกเพื่อกลับที่พัก หรือไม่

- เคย ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 30.)

27. ท่านหลงทางครั้งแรก เป็นวันที่เท่าไรของการอยู่ในนรกมัถกะฮ์

วันที่ 1-3 ของการอยู่ในนรกมัถกะฮ์

วันที่ 3-6 ของการอยู่ในนรกมัถกะฮ์

วันที่ 6-9 ของการอยู่ในนรกมัถกะฮ์

28. สำหรับท่านที่หลงทาง จำนวนวัน เวลา ที่อยู่ในมัสยิดฮารอม

เวลา 2-6 ชั่วโมง ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม

เวลา 1-3 วัน ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม

เวลา 3-6 วัน ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม

เวลาวัน ของการอยู่ในมัสยิดฮารอม

29. ถ้าท่านมีโอกาสไปมัสยิดฮารอม มากกว่า 1 ครั้ง ท่านได้พบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตาใดบ้างในที่นี่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่อาบน้ำละหมาด ก๊อกน้ำชำระและ ห้องน้ำที่อยู่ภายนอกก่อนเข้าในมัสยิดฮารอม

ลานหินอ่อนภายนอก ก่อนเข้าใน มัสยิดฮารอม

พื้นที่กว้างขวางกว่าเดิมมาก มีชั้นดาดฟ้า เพิ่มเติมอีก

มีบันไดเลื่อน / ลิฟท์ใหม่

บ้ายสัจญ์ลักษณะที่ใช้บอกทิศทาง/กิจกรรม เพิ่มมากขึ้น

ใน มัสยิดฮารอม ไม่เปลี่ยนแปลง เหมือนเดิม

30. เหตุผลที่หลงทาง

.....

.....

31. ท่านได้รับการอบรม / เตรียมการเดินทางเกี่ยวกับมัสยิดฮารอม มีขั้นตอนอย่างไร

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

32. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

รศ.ประสิทธิ์ สุไลมาน. 0869005880 . prasit_sulaiman123@hotmail.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยบุคคลกับพฤติกรรมค้นหาเส้นทางภายใน
มัสยิดฮารอม ในการประกอบพิธีฮัจย์ของมุสลิมในประเทศไทย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการปฏิบัติศาสนกิจของพิธีฮัจย์ และหาแนวทางแก้ไขปัจจัยบุคคลกับพฤติกรรมค้นหาเส้นทางภายใน มัสยิดฮารอม ประเทศซาอุดีอาระเบีย

มัสยิดฮารอม เป็นมัสยิดที่ยิ่งใหญ่ เป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีฮัจย์โดยมีมหาวิหารกะฮะบะฮ์ ที่ประชาชาติมุสลิมทั่วโลกหันหน้าเข้าเพื่อปฏิบัติศาสนกิจรอบทิศทาง ณ.สถานที่นี้มีการเปลี่ยนแปลงต่อเติมและขยายพื้นที่เพื่อรองรับกับจำนวนผู้แสวงบุญที่เพิ่มมากขึ้นทุกปีจะทำอย่างไรที่จะให้ผู้แสวงบุญ เข้าไปปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างสมบูรณ์ตลอดพิธีฮัจย์ โดยมีหลักการค้นหาเส้นทางสู่ที่หมายได้ง่าย

คำถามสำหรับการไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ.มัสยิดฮารอม

1. จำนวนคนในครอบครัวหรือญาติสนิท ร่วมเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ.มัสยิดฮารอม กับท่าน
2. จากที่พักในมักกะฮ์ ท่านเดินทางไปมัสยิดฮารอม โดยวิธีใดบ่อยที่สุด
3. ท่านไปมัสยิดฮารอมเพื่อปฏิบัติศาสนกิจใดบ้าง
4. ท่านไปมัสยิดฮารอมกี่ครั้งต่อวัน
5. การเดินทางไปมัสยิดฮารอม ท่านเดินทางไปกี่คน
6. การเดินทางเข้ามัสยิดฮารอมครั้งแรก ท่านเดินเข้าประตูใด
7. หลังจากข้อ 6, การเดินทางครั้งต่อๆ มา ท่านเดินทางเข้ามัสยิดฮารอม ประตูใดบ่อยที่สุด
8. เมื่อท่านเข้ามาภายในมัสยิดฮารอม ท่านเลือกพื้นที่ที่จะละหมาดที่.....ข้อใด
9. จากข้อ 8. พื้นที่ที่ท่านเลือกนั่งในมัสยิดฮารอม ได้ตำแหน่งเดิม บ่อยแค่ไหน
10. ท่านคิดว่าข้อใดเป็นเหตุผลที่ทำให้ท่านไม่สามารถนั่งที่เดิมได้
11. จากประตูทางเข้ามัสยิดฮารอม สู่อานตอวาฟ ท่านใช้วิธีการใด
12. ในมัสยิดฮารอมท่านใช้สิ่งใดในการนำทางไปสู่เป้าหมายในการเลือกที่นั่งของท่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

13. ในมัสยิดฮารอม ระหว่างนั่งรอหรือเวลาว่าง ระหว่างละหมาดดูริ- อัศรี หรือ, อัศรี-มักริบ. หรือมักริบ-อีซา , ท่านเลือกทำอะไรบ่อยที่สุด
14. ในมัสยิดฮารอม ท่านเดินจากชั้นนี้ ไปสู่อีกชั้นได้สะดวก โดยวิธีใด
15. จากประสบการณ์เรื่องหลงทางของท่าน ในมัสยิดฮารอม เกิดเหตุการณ์ใด
16. การเลือกตำแหน่งนั่งในมัสยิดฮารอม (ใกล้กะฮ์บะฮ์ รางทอง ทางสะแอะ ลานตอวาฟ พื้นที่ในอาคาร หลังมะกะอมอิบรอฮีม มุลตาซัม ปอน้ำชำระ ภูเขาซอฟา ภูเขามัรวะฮ์) เพื่อละหมาดและขอดุอาที่ท่านอยากได้ มีผลต่ออิบาดะฮ์และผลการตอบแทนที่ไม่เท่ากัน ท่านทำแบบใด
17. ในกรณีนี้ ตำแหน่งที่เลือกไว้ในใจ ในมัสยิดฮารอม แล้วมีผู้คนนั่งเต็มจนแน่นมากๆ บริเวณนี้ถูกล้อมเชือกห้ามเข้า มีตำรวจคอยไล่ ท่านจะต้องหาที่ใหม่ ไกลจากเดิมมาก เมื่อละหมาดเสร็จแล้วจะเดินทางออกไปจากมัสยิดฮารอม โดยวิธีการใดเป็นส่วนมาก
18. ในช่วงเวลาที่ท่านปฏิบัติศาสนกิจ ท่านมีโอกาสขึ้นไปชั้นดาดฟ้าหรือไม่
19. ละหมาดที่ชั้นดาดฟ้าของมัสยิดฮารอม ท่านใช้วิธีการใดบ้าง
20. โดยส่วนมากการเดินทางกลับจากตำแหน่งที่นั่งละหมาด เพื่อออกจาก มัสยิดฮารอม ไปข้างนอก ท่านใช้เส้นทางใด
21. ใน มัสยิดฮารอม ตามความคิดเห็นของท่าน เรื่องการจัดแถวละหมาด ในมัสยิดโดยมีกะบะฮ์เป็นจุดหมาย (หันไปทางกิบลัต) เพื่อหันไปสูหฺยูดี ท่านคิดอย่างไร
22. ท่านเคยเห็นภาพ/สัญลักษณ์ ใดในมัสยิดฮารอม
23. ในกรณีท่านเข้าไปในมัสยิดฮารอม อย่างรีบร้อน เกิดเหตุการณ์ใด
24. ในกรณีที่ท่านมีเวลาเดินเข้าใน มัสยิดฮารอม อย่างตั้งใจ สงบ มีสมาธิ ไม่รีบร้อน ไม่มองอะไร ไม่สนใจใคร ใจจดจ่อสู่การทำความดี(ฮามัล) เมื่อจะกลับออกจากมัสยิดฮารอม ท่านจะใช้เส้นทางใด
25. ท่านเคยหลงทาง หาทางออกเพื่อกลับที่พัก หรือไม่
26. ท่านหลงทางครั้งแรก เป็นวันที่เท่าไรของการอยู่ในนครมักกะฮ์
27. สำหรับท่านที่หลงทาง จำนวนวัน เวลา ที่อยู่ในมัสยิดฮารอม
28. ถ้าท่านมีโอกาสไปมัสยิดฮารอม มากกว่า 1 ครั้ง ท่านได้พบเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยตาใดบ้าง
29. เหตุผลที่หลงทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

30. ท่านได้รับการอบรม / เตรียมการเดินทางเกี่ยวกับมัศจรรย์ฮารอม มีขั้นตอนอย่างไร

31. ข้อเสนอแนะ

9.) การเดินทางไป – กลับ มัศจรรย์ฮารอม (เดินทางด้วยเท้า-รถ.../กี่คน / ใช้เวลาเดินทาง..นาที/ใช้เวลาอยู่ในมัศจรรย์ฮารอม.....นาที)

10.) การแก้ปัญหาเมื่อหลงทางในมัศจรรย์ฮารอม (เริ่มรู้ว่าจะหลงจากเหตุใด / จำอะไรได้ขณะนั้น / วิธีการแก้ปัญหา)

11.) กิจกรรมต่างๆ ในมัศจรรย์ฮารอม (ที่ไม่เกี่ยวกับอะมัล-อิบาดะฮ์ ท่านทำอะไรบ้าง เช่น นอน...)

12.) การใช้อุปกรณ์ประกอบอาคารในมัศจรรย์ฮารอม (ลิฟท์ / บันไดเลื่อน)

13.) บ้าย/ สัญลักษณ์ / ที่สังเกตเห็นในมัศจรรย์ฮารอม (ชื่อประตูทางเข้า / จุดเริ่มสระแอ / ช่องทางคนพิการ.....)

รศ.ประสิทธิ์ สุไลมาน. 0869005880 . prasit_sulaiman123@hotmail.com

ประวัติผู้วิจัย

	รศ.ประสิทธิ์ สุไลมาน (ฮัจยีอิสมาแอล สุไลมาน)
ปริญญาโท	-ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (ส.ถ.ม.สถาปัตยกรรมภายใน.2536)
การทำงาน	-หัวหน้าฝ่ายออกแบบ บริษัทออกแบบตกแต่งภายในและ โรงงานผลิต พ.ศ. 2526 -2530 -สถาปนิกภายใน อิสระและผู้รับเหมา พ.ศ. 2530-2531 -สถาปนิกภายในอิสระ พ.ศ. 2531 – ปัจจุบัน
การสอน	-สอนในมหาวิทยาลัยเอกชนตำแหน่งอาจารย์ พ.ศ. 2531 – 2536 -รับราชการตำแหน่งอาจารย์ พ.ศ. 2536-2543 -รับราชการตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ พศ. 2543-2549 -รับราชการตำแหน่งรองศาสตราจารย์ พศ. 2549 -ข้าราชการบ้านานุกูล และพนักงานของรัฐ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ พศ. 2550 – ปัจจุบัน -กรรมการหลักสูตรสถาปัตยกรรมภายใน พศ. 2557 – ปัจจุบัน -สอนในภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.
ที่อยู่	11/2 หมู่ 10 ถนนมิตรไมตรี แขวงหนองจอก เขตหนองจอก กรุงเทพฯ 10530
Email	prasit_sulaiman123 @ hotmail.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้